

אברהם אליאס Abraham Elias

- 00:00:09:18 00:00:00:02
שמי אברהם מנגסטו. מנגסטו אליאס,
אליאס רדאי, זה סבא של אבי.
- 00:00:20:12 00:00:10:09
שמה של אימי הוא יישומיה מנגסטו,
הוריה, מנגסטו איינלם, איינלם מרו.
- 00:00:32:08 00:00:21:07
ומצד אימא שלה, שם אימה
הוא כברה אננייה סמני.
- 00:00:39:12 00:00:33:20
אימי נולדה וגדלה בטדה.
ואבי נולד וגדל בבלסה.
- 00:00:55:21 00:00:42:22
בשנת 1928 הם התחתנו, כאשר
האיטלקים כבשו את אתיופיה.
- 00:01:09:15 00:00:57:16
הבת הבכורה נולדה בשנת 1932
ואז בשנת 1934 נולד אחי השני.
- 00:01:15:03 00:01:12:01
ואני השלישי,
נולדתי בשנת 1941.
- 00:01:16:24 00:01:15:23
האם זה לפי לוח השנה האתיופית?
- 00:01:18:19 00:01:17:07
כן, לפי הלוח האתיופית.
- 00:01:28:18 00:01:19:18
נולדתי בעיר גונדר ב-1941,
באזור שנקרא אטטמיה מיכאל.
- 00:01:35:07 00:01:29:24
כשהייתי בן שנה, אבי קיבל
תפקיד חדש ונדרש לנסוע להומרה.
- 00:01:45:24 00:01:37:20
ב 1942 כשהיינו בדרך להומרה, אחי
הצעיר נולד במקום שנקרא תקל-דנגייה.
- 00:01:52:22 00:01:46:20
הגענו להומרה, אבל לא הסתדרנו

עם החום ועם מזג האוויר,

00:01:55:18 00:01:52:22
ואבי שלח אותנו לוולקייית.

00:02:05:04 00:01:56:17
בוולקייית גרנו שש שנים,
ושם מדברים בשפה הטיגרינית.

00:02:12:20 00:02:05:24
למדנו מהר את השפה
ודיברנו כמו המקומיים.

00:02:21:04 00:02:13:14
במהלך היום דיברנו טיגרית עם הילדים
ובערב עם אימא, דיברנו אמהרית.

00:02:25:14 00:02:22:05
אבל אימא בכלל לא
הבינה את השפה הטיגרינית.

00:02:35:09 00:02:26:05
אחרי כשש שנים של חיי בדידות, החליט
שנחזור אל משפחת אימי באזור גונדר.

00:02:42:21 00:02:35:15
לכן ביקש ממישהו, אבבה אלעזר, ללוות
אותנו, והוא ליווה אותנו עד לגונדר.

00:02:48:12 00:02:43:19
אחרי זמן מה בעיר גונדר,
אבי שלח מכתב לאימי,

00:02:51:21 00:02:48:12
הוא כתב שכדאי שתהיה עם משפחתה,

00:02:54:14 00:02:52:07
כיוון שהוא כבר רחוק,
זה היה מכתב גירושין.

00:02:59:02 00:02:54:19
לפני שנמשיך בנושא,
מה היה עיסוקך?

00:03:05:06 00:02:59:07
באותם ימים הייתי עדיין ילד
וטרם הגעתי לגיל העבודה.

00:03:10:16 00:03:05:14
בשלב מאוחר יותר,

לאחר גירושין של הוריי,

00:03:15:09 00:03:10:16

עברנו לכפר, ושם שימשתי
מעין רועה צאן.

00:03:21:10 00:03:16:23

לאימי היו פרות, אבל לא הייתי
בגיל לשמור על הבקר,

00:03:23:23 00:03:21:10

רק השגחתי על העגלים והעזים.

00:03:27:16 00:03:24:15

כיוון שלא היה מבוגר
שישגיח על הבקר,

00:03:30:24 00:03:27:16

אחדים נפלו מצוקים,
אחרים נסחפו בשיטפונות.

00:03:33:10 00:03:31:22

כך לא נשאר איש.

00:03:43:10 00:03:33:19

התבגרתי והתחלתי לעבוד אצל אנשים
בשמירה על עגלים ולהרוויח כסף.

00:03:52:15 00:03:44:23

רוב הזמן הייתי בחוץ, והזמנים
שישבתי עם אימי בבית לא היו רבים.

00:04:07:06 00:03:53:16

כשהייתי בן 12, במקום בשם אנקובר,
מעבר לוזזבה, חיו דודים שלי.

00:04:11:15 00:04:07:16

זו הייתה סביבה חדשה של התיישבות.

00:04:18:17 00:04:12:01

הם כרתו את העצים בחורשות,
ניקו את הסבך וגידלו דגנים.

00:04:22:20 00:04:19:00

הצטרפתי אליהם, ועבדתי איתם
בחפירות. כך קיבלתי את שכרי בדגנים.

00:04:29:12 00:04:23:14

אחרי עבודה של שנה, דאגתי שאימי
תעבור אל המקום שבו אני נמצא.

00:04:38:11 00:04:30:14
היו לנו עזים, אחי הצעיר
רעה אותן, ואני חרשתי שנה-שנתיים.

00:04:43:20 00:04:39:23
אמרתי לעצמי שאני חייב ללכת
ללמוד אצל אבא שלי בגונדר.

00:04:48:01 00:04:44:08
אבא שלי בדיוק סיים את העבודה
שלו בהומרה וחזר לגונדר.

00:04:51:02 00:04:48:10
היית אז בן שתיים עשרה?

00:04:56:01 00:04:51:09
כשהלכת אל אבא שלי,
הייתי בן ארבע עשרה.

00:05:01:19 00:04:56:13
ארבע עשרה שנה.
מי נתן לך את השם אברהם אליאס?

00:05:10:17 00:05:02:08
שם סבי הוא אליאס, ושם אבי מנגסטו.
אני נולדתי ביום שבת. מסיבה זו,

00:05:17:05 00:05:11:17
בחרו לי שם מהתנ"ך,
וקראו לי אברהם.

00:05:22:01 00:05:18:24
כמה אחים ואחיות יש לך?

00:05:29:02 00:05:22:19
מצד אימי אנחנו ארבעה אחים.
שלושה בנים ובת אחת.

00:05:37:10 00:05:31:17
כפי שסיפרתי, בימי הכיבוש האיטלקי
נולדו שני אחיי הגדולים, אח ואחות,

00:05:40:06 00:05:37:16
ואחרי שהאיטלקים עזבו,
אנחנו נולדנו.

00:05:43:03 00:05:41:04
אתה האמצעי?

00:05:44:22 00:05:43:08
כן. אני האמצעי.

00:05:50:16 00:05:45:19
במה ההורים שלך עסקו?

00:05:52:23 00:05:50:22
אבי עבד כל חייו בשירות מדינה.

00:06:03:11 00:05:53:14
מוקדם יותר, הוא הלך ללמוד עם יונה
בוגלה, אחרי הלימודים הועסק כמורה,

00:06:10:03 00:06:04:00
באזורים שונים, בוולקייט
... במקומות נוספים.

00:06:14:12 00:06:11:12
אחר כך התחיל לעבוד
במשרדי הממשלה.

00:06:24:23 00:06:15:09
והסתובב באזור הומרה, מייצ'או וכו'.
מסיבה זו, כילדים היינו עם אימא.

00:06:27:23 00:06:25:06
גדלנו בכפר ולא ידענו הרבה.

00:06:34:22 00:06:30:04
בתקופה שנולדת, מי היה בשלטון?

00:06:42:10 00:06:35:03
היילה סלסי היה בשלטון. בתקופתו,
השלטון לא ממש התייחס לאזרחים.

00:06:48:09 00:06:43:06
כל אזרח דאג לעצמו,
עזרה מהשלטון לא הייתה.

00:06:54:10 00:06:48:17
יתרה מזאת, השלטון הטיל מיסים
כבדים מאוד על האזרחים.

00:07:02:11 00:06:56:08
כן, אז הלכתי אל אבי, הייתי
שם שנה, רשמ אותי לבית ספר...

00:07:03:24 00:07:02:17
זה היה בגונדר?

00:07:05:01 00:07:04:08

...ן

00:07:14:04 00:07:05:05

בוא נישאר עוד בכפר, אתה נולדת
בגונדר, ומשם עברתם לוולקייט?

00:07:17:12 00:07:14:09

נכון, משם חזרנו לגונדר
ושוב עברנו לכפר.

00:07:19:22 00:07:17:19

כשאתה אומר כפר, לאיזה כפר?

00:07:21:22 00:07:20:04

זה נקרא קוששלית, בסמוך לאזזו.

00:07:28:15 00:07:22:02

רגע, לפני שמגיעים לשם, איזה מקום
מהמקומות שגדלת בהם אתה ממש זוכר?

00:07:31:04 00:07:28:21

אני גדלתי בכל האזורים האלה...

00:07:33:14 00:07:31:09

כפי שאמרת, הייתם שש שנים בוולקייט.

00:07:36:18 00:07:34:05

נכון, אבל עזבנו
לאחר שש שנים.

00:07:40:23 00:07:37:00

האם הזיכרונות המשמעותיים שלך
הם מוולקייט או ממקום אחר?

00:07:45:21 00:07:41:24

את הזמן בוולקייט אני
זוכר במעומעם, כמו חלום,

00:07:49:20 00:07:45:21

היינו ילדים.
אבל אחרי שחזרנו לגונדר, ועברנו

00:07:58:24 00:07:50:04

בהמשך לכפר קוששלית, בסמוך לאזזו,
שם אני זוכר טוב את ימי הילדות שלי.

00:08:05:07 00:07:59:10

היינו רועים את הבקר,
רוחצים בנהרות, משחקים גנה,

00:08:08:09 00:08:05:09
ועוד חוויות של ילדים,
באלה אני נזכר.

00:08:10:19 00:08:09:01
עד היום אני זוכר
את החוויות מהמקום הזה.

00:08:12:23 00:08:11:04
המקום הזה, שם גדלת?

00:08:14:02 00:08:13:05
נכון.

00:08:16:06 00:08:14:17
איך נראה המקום?

00:08:25:20 00:08:16:19
המקום הוא מישורי ורחב, נהר זורם
שם, הצמחייה על גדותיו מכסה עליו,

00:08:32:24 00:08:26:02
ומסתירה אותו כאילו אין שם נהר.
הבהמות שהיו אוכלות מהצמחייה

00:08:38:00 00:08:33:08
לא היו מבחינות בנהר, ולעתים
היו נופלות לתוכו, זה היה מסוכן.

00:08:42:07 00:08:38:16
גם אנחנו כילדים,
אם תוך כדי משחק נפלנו לתוכו,

00:08:44:15 00:08:42:09
היינו יוצאים רק בשחייה.
- זה היה עמוק?

00:08:46:02 00:08:44:16
ממש עמוק.

00:08:51:14 00:08:46:16
למדנו לשחות, והיינו קופצים לתוכו
עירומים, זה היה המשחק החביב עלינו.

00:08:58:06 00:08:53:07
אמרת קודם שבהמות רבות שלכם
מתו, האם זאת הייתה הסיבה?

00:09:03:09 00:08:58:14

כ. כשהפרות של אימא מתו,

00:09:08:10 00:09:03:09

אני התחלתי לעבוד
כרועה בקר אצל אדם אמיד.

00:09:11:10 00:09:08:17

אני הייתי ילד ממושמע וחרוץ.

00:09:16:17 00:09:11:20

עשיתי תמיד מה שנדרש ממני
ולא ידעתי לומר לא.

00:09:22:03 00:09:18:11

לכן כולם אהבו אותי
והעריכו את העבודה שלי.

00:09:26:02 00:09:22:03

האיש שעבדתי אצלו,
ידע שאני מביתא ישראל.

00:09:37:15 00:09:26:11

מאז שהתחלתי לעבוד אצלו, אף בקר
לא מת, אפילו הם התרבו לו יותר.

00:09:45:22 00:09:37:21

יש לעיתים אמהות לא נדיבות,

00:09:50:12 00:09:45:23

אשתו לא נתנה לי אינג'רה,
אבל הוא היה נותן לי,

00:09:56:20 00:09:50:19

גם חלב, רוב הזמן זה מה שאכלתי.
הייתה לי כמיהה לאינג'רה,

00:09:59:23 00:09:56:20

רק בנוכחות שלו היא נתנה לי.

00:10:06:13 00:10:00:00

מסיבה זו, אחרי כשנתיים
עזבתי וחזרתי לאימי. האיש בא

00:10:10:09 00:10:07:02

והתחנן בבכי שאחזור,
מול אימי והדוד שלי.

00:10:14:21 00:10:10:10

הוא אמר שאני מביא
לו ברכה, מוכן לתת לי

00:10:20:10 00:10:15:01
פרה בכל שנה, וייתן לי אחת מבנותיו,
אם רק אגור איתו. אבל אני סירבתי.

00:10:24:02 00:10:22:06
אבל לא גילית לו, נכון?

00:10:26:03 00:10:24:11
הוא יודע שאני מביתא ישראל.

00:10:33:22 00:10:26:15
בסה"כ היהודים והנוצרים גרו
באותו אזור בכפרים נפרדים,

00:10:36:10 00:10:33:22
אבל היה כבוד הדדי.

00:10:41:02 00:10:36:24
בחגים ובאירועים,
כיבדו והזמינו זה את זה,

00:10:45:07 00:10:41:02
היו בונים מתחם נפרד
לנוצרים ומארחים אותם.

00:10:53:21 00:10:46:10
גם הם היו מזמינים באירועים שלהם
ומארחים את היהודים במתחם נפרד.

00:10:56:03 00:10:54:13
זוכר את שמו של האיש?

00:10:58:23 00:10:56:18
קראו לו היילה. היילה ברה.

00:11:05:03 00:10:59:06
כשהוא בא לבקש שתחזור אליו,
סירבתי, אך לא אמרת לו מה הסיבה?

00:11:16:19 00:11:05:16
הוא ידע למה עזבתי. הוא בעצמו
היה נותן לי אינג'רה, ידע מה הבעיה.

00:11:20:00 00:11:17:16
אבל אני סירבתי באופן מוחלט.

00:11:22:01 00:11:20:11
זה הייתה סוג של עקשנות?

00:11:29:12 00:11:22:09

לא. פשוט לא אהבתי
את אשתו, הייתי גם ילד.

00:11:36:20 00:11:29:12

מסיבה זו, כפי שאמרתי,
עברתי אל הדודים שלי.

00:11:46:16 00:11:37:09

תיארת את המקום כמישור
עם נהרות ועצים, מה היה מזג האוויר?

00:11:52:11 00:11:46:23

מזג האוויר נוח, אולי לא היית
בגונדר, אך זה דומה למזג האוויר שם.

00:11:56:13 00:11:52:22

מה היו הגידולים העיקריים?

00:12:05:11 00:11:56:18

הגידולים העיקריים הם טף, חומוס,
תירס, בולי-משלה, דגוסה ועוד.

00:12:10:12 00:12:06:07

איך היו מערכות היחסים בין השכנים?

00:12:14:24 00:12:10:16

היה כבוד הדדי.
היהודים בלטו בעבודות היד,

00:12:21:07 00:12:15:06

בנפחות, אריגה, כדרות וכו'
והיה כבוד הדדי,

00:12:27:08 00:12:21:07

אפילו חברויות.
לעיתים היו אי הבנות על רקע

00:12:37:09 00:12:27:17

דת, אבל בסך הכול חיו בכבוד הדדי.

00:12:43:09 00:12:38:10

בכפר זה הייתה רק אימא שלך?

00:12:48:00 00:12:44:03

גם דודי היה שם יחד עם כל השאר.

00:12:50:16 00:12:48:10

למה הוריך נפרדו?

00:12:56:05 00:12:51:05

הם נפרדו כשהייתי ילד,
לכן אני לא יודע מה הסיבה.

00:13:06:16 00:12:58:23

אם הייתי בוגר באותם ימים, יכולתי
להבין מה הבעיה, אבל הייתי ילד.

00:13:18:05 00:13:07:01

באתיופיה, כשהגבר נמצא במקום רחוק
מאשתו, נהגו להעביר מכתב גירושין,

00:13:26:19 00:13:18:12

מכתב גירושין באמצעות עדים. ואז
האישה רשאית להתחתן עם אדם אחר.

00:13:28:21 00:13:27:08

כלומר יש לה גט.

00:13:30:14 00:13:29:05

כן יש לה מכתב גירושין.

00:13:32:24 00:13:31:04

מה בקשר לרכוש, בית...?

00:13:37:07 00:13:33:11

אם יש נכסים, החלוקה שווה.

00:13:42:02 00:13:39:21

מה ההסדר לעניין הילדים?

00:13:46:03 00:13:42:16

הילדים... אצלנו,
שניים נשארנו עם אימי,

00:13:59:10 00:13:46:14

אבל הגדולים הלכו עם אבא, אחי
הגדול, כשהיה בן 12, נשלח לישראל.

00:14:02:02 00:14:00:11

באותם ימים?

00:14:04:00 00:14:02:17

כן, באותם ימים.

00:14:12:20 00:14:04:04

אחותי נשארה איתו, ואז בן דודה
לקח אותה איתו לאדיס אבבה,

00:14:24:08 00:14:12:21

ובהמשך היא עלתה לישראל.
- כלומר אתה ואחייך הייתם בבית?

00:14:25:06 00:14:24:13
כן.

00:14:31:12 00:14:25:08
אתם עשיתם את כל העבודות
כאנשים בוגרים?

00:14:36:08 00:14:31:15
שנינו סייענו לאימא,
ועשינו כל מה שהיה צריך,

00:14:50:24 00:14:36:09
היו לנו עזים, בקר, אחי רעה אותם.
ואני עבדתי לרוב בחוץ.

00:14:54:03 00:14:51:01
מה זאת אומרת בחוץ, במה עסקת?
- כלומר לא אצל אימא שלי עבדתי,

00:15:04:15 00:14:54:04
אלא הועסקתי אצל אחרים
כרועה בקר. אבל כשהתבגרתי,

00:15:15:04 00:15:04:20
עיבדתי אדמה וניסיתי לגדל דגנים,
בהמשך צירפתי את אימי אליי.

00:15:19:11 00:15:15:12
אחר כך, כפי שכבר אמרתי לך,
עברתי אל אבא כדי ללמוד.

00:15:23:11 00:15:19:17
עזבתם את המקום ו...?

00:15:25:20 00:15:23:21
עברנו לאזור אנקובר.

00:15:30:18 00:15:27:16
את אמך העברת לשם
כי המקום היה טוב?

00:15:35:09 00:15:30:22
זה היה מקום שאפשר
לעבד את האדמה בקלות,

00:15:42:15 00:15:35:09
ולהשיג בה יבול,

זו הייתה הסיבה שעברנו.

00:15:52:24 00:15:42:16
גם הדודים שלי היו שם, חפרנו ועדרנו
את האדמה בכל כלי עבודה שהיה לנו.

00:15:57:12 00:15:53:10
בהמשך, כשבגרתי עוד קצת,
חשבתי על לימודים.

00:15:59:18 00:15:58:02
איך חשבת על זה, את מי ראית?

00:16:03:19 00:15:59:23
ידעתי שלימודים זה עניין חשוב,
אפילו בלבוש זה שונה.

00:16:08:09 00:16:03:19
וגם לא רציתי להישאר
תמיד בסוג עבודות,

00:16:13:21 00:16:08:09
לא רציתי להישאר תמיד בעבודות
כאלה, לכן בחרתי לעבור לעיר.

00:16:20:24 00:16:15:02
הגעתי אל אבי, קיבל אותי ברצון
ואמר: אם באת ללמוד, אז קדימה.

00:16:22:21 00:16:21:20
הוא היה בגונדר?

00:16:24:12 00:16:23:04
כן, הוא היה בגונדר.

00:16:30:03 00:16:25:09
כדי שבסיס הידע שלי יהיה טוב,
רשם אותי ללימודי יסוד.

00:16:41:11 00:16:30:07
לפני שהלכת אליו, האם היו מפגשים
עם אביך, שוחחתם, האם ביקר אותך?

00:16:45:10 00:16:41:15
אני חיפשתי אחריו והגעתי אליו.

00:16:48:21 00:16:45:18
אחרי כמה שנים?

00:17:04:18 00:16:51:09

זה היה אחרי שבע-שמונה שנים, אחרי
שעברנו לכפר, הלכתי ופגשתי אותו.

00:17:08:10 00:17:05:01

איך הכרת את הדרך?
- הלכתי עם סוחרים עד לגונדר.

00:17:18:07 00:17:08:11

הסתרתי את זה מאימי,
כדי שלא תמנע ממני ללכת.

00:17:19:17 00:17:18:12

לא גילית לה?

00:17:24:03 00:17:19:23

לא. לא גיליתי לה,
רק אחרי שהגעתי לאבי,

00:17:31:04 00:17:24:03

שלחתי הודעה שהגעתי באמצעות שליח.
ושם הוא רשם אותי לבית ספר.

00:17:36:19 00:17:31:13

מה הוא אמר במפגש,
היית תינוק כשעזב, השתנית,

00:17:41:13 00:17:37:00

מה אתה חשת? ומה הוא הרגיש?

00:17:47:15 00:17:42:03

בסה"כ הוא היה שבע רצון שבאתי,
הוא שמח שבאתי.

00:17:50:09 00:17:47:22

הוא קיבל אותי יפה
ודאג שאלמד.

00:17:53:05 00:17:50:13

אבל האישה שבביתו
לא הייתה מסבירת פנים.

00:18:03:10 00:17:53:09

כיוון שידעה שאנחנו מביתא ישראל,
לא רצתה שיבואו אליה יהודים.

00:18:05:09 00:18:03:24

היא לא מביתא ישראל?

00:18:06:22 00:18:05:14

לא.

00:18:09:05 00:18:07:02
היא אשתו החדשה של אביך?

00:18:10:09 00:18:09:10
כן.

00:18:11:24 00:18:10:14
היו להם ילדים משותפים?

00:18:23:07 00:18:12:05
לא, לא ילדו בכלל.
היא עשתה כל מאמץ שאצא מביתה,

00:18:30:17 00:18:23:09
מנעה ממני אוכל,
כשחזרתי הביתה מיום לימודים,

00:18:38:24 00:18:30:20
היא הייתה מספרת לאבי שלא למדתי אלא
התבטלתי כל היום, אבי החל לכעוס,

00:18:49:03 00:18:39:04
ואני לא יכולתי לענות ולהסביר את
עצמי, כי שם צעד כזה נחשב לחוצפה.

00:18:57:16 00:18:49:10
אגרתי את כל הכאב בתוכי, ובסוף
השנה ברחתי בשקט אל הדוד שלי.

00:19:00:05 00:18:57:22
כמה זמן היית אצלו?

00:19:01:20 00:19:00:10
שנתיים.

00:19:07:23 00:19:02:01
היית תלמיד, איך החזקת מעמד?
- נכון, הייתי תלמיד,

00:19:22:16 00:19:07:24
אפילו בגדים היא קנתה לי פעם בשנה,
כיוון שהיא ניהלה את הכסף בבית.

00:19:33:09 00:19:24:24
הייתי עצוב מאוד מהמצב, החלטתי
שעדיף לי לחזור לכפר ולעבוד בכבוד.

00:19:36:09 00:19:33:15
מה אבא שלך אמר?

- אני ברחתי.

00:19:43:23 00:19:36:10
הוא שאל למה לא אמרתי לו, אבל
לא יכולתי להמשיך לחיות אצלה.

00:19:47:21 00:19:44:07
האם הוא ידע שהיא פוגעת בך?

00:20:01:08 00:19:48:06
גם אם ידע, לא היה קל לעמוד מולה,
לפעמים כשגברים מובלים בדרכי האישה,

00:20:09:15 00:20:01:20
אז קשה לעמוד על העקרונות. לקראת
הסוף הוא אמר לי לנסות להסתדר איתה,

00:20:19:14 00:20:09:18
אבל היא ראתה אותי כגרגיר אבק.
בשל כך אמרתי שאני מוותר,

00:20:27:02 00:20:19:14
וחזרתי אל הכפר, לאימי.
- זה היה בזמן שהלכת ללימודים...

00:20:28:08 00:20:27:06
עוד רגע, אני כבר מספר לך...

00:20:35:09 00:20:28:20
כשחזרתי לאימי,
היא הייתה נשואה בשנית.

00:20:42:09 00:20:35:24
בעלה אמר לי ברוך הבא והסביר
כי כאן עוסקים בחקלאות.

00:20:49:05 00:20:43:04
הוא אמר: אתה יכול לעבוד,
לחרוש בשנתיים הקרובות,

00:20:52:07 00:20:49:05
ואח"כ אני אחתן אותך
ותהיה עצמאי.

00:20:59:14 00:20:52:17
אמרתי לו, לא מעוניין להתחתן,
אלא ללמוד בבית ספר.

00:21:06:08 00:21:01:12
הוא אמר, טוב, תעבוד השנה,

ובשנה הבאה תוכל ללכת לבית ספר.

00:21:16:07 00:21:07:10
חרשתי שנה שלמה, בסוף השנה,
היו כל מיני בעיות עם הבהמות.

00:21:19:18 00:21:16:07
בגלל איזו מגיפה שפגעה בבקר,

00:21:24:12 00:21:19:19
היה צורך להעביר את העדר ממקום
למקום, ובשל כך הימים התארכו.

00:21:31:19 00:21:24:21
ובשנה השנייה, גם הקציר
ואיסוף התבואה היו חלק מהמשימה.

00:21:41:10 00:21:32:00
בשנה השנייה באתי ושאלתי מה קורה
עם עניין בית הספר, אני רוצה ללכת.

00:21:49:14 00:21:41:18
הוא מנה הרבה סיבות ומשימות, אולי
בשנה הבאה, אמרתי לו, אני הולך!

00:21:53:21 00:21:50:06
נותרו כחודשיים לתום שנת הלימודים.

00:21:58:16 00:21:53:21
אבל אני כבר ידעתי קרוא
וכתוב מלימודי בגונדר.

00:22:10:13 00:21:58:21
בערך בחודש מאי הלכתי לביה"ס היהודי
שבאמבובר וביקשתי להתחיל ללמוד.

00:22:14:14 00:22:10:19
אמרו שכבר סוף שנה,
זו תקופת בחינות,

00:22:16:08 00:22:14:16
תבוא בספטמבר,
בתחילת שנת הלימודים.

00:22:21:19 00:22:16:09
אבל אני התעקשתי, לבסוף
צירפו אותי לכיתה א'.

00:22:30:01 00:22:23:04
התחלתי להעתיק את כל מה שהכיתה

למדה עד שקיבלתי יבלות באצבעות.

00:22:34:19 00:22:31:07

אחרי שלמדתי את כל החומר,
ניגשתי לבחינה ועברתי אותה.

00:22:36:15 00:22:34:24

כיתה א' בתוך חודשיים!

00:22:38:17 00:22:36:19

כן. עברתי לכיתה ב'.

00:22:53:11 00:22:39:17

התחלתי כיתה ב', הייתי קם בבוקר
מארגן את הבהמות, חולב את הפרות,

00:22:57:24 00:22:53:15

שולח כל הצאן והבקר למרעה ורק אז
צעדתי לבית הספר מרחק של שעתיים.

00:23:05:06 00:22:59:07

למרות שידוע עניין המרחק,
מי שאיחר לכיתה, היה נענש.

00:23:14:22 00:23:05:11

תמיד אותו סיפור, למה איחרנו,
לא התחשבו באילוצים שלנו.

00:23:18:01 00:23:15:02

על מנת לא לאחר,
היינו רצים כל הדרך.

00:23:24:17 00:23:18:17

עברתי לכיתה ג' וסיימתי בהצלחה.
ועברתי לכיתה ד'.

00:23:32:05 00:23:24:23

באמצע שנת הלימודים עברתי לכיתה ה',
ובסוף השנה דילגתי לכיתה ו'.

00:23:42:14 00:23:32:11

זו השנה אחרונה בבי"ס באמבובר.
בסוף כיתה ו' נבחנו בבחינה הארצית.

00:23:45:15 00:23:43:03

אני עמדתי בהצלחה בבחינה
ועברתי לגונדר.

00:23:54:13 00:23:46:18

מה למדתם בבית הספר?

00:24:01:09 00:23:54:15
למדנו אמהרית, חשבון, ביולוגיה,
אנגלית, גאוגרפיה וכו'.

00:24:11:08 00:24:02:12
גם למדנו קצת עברית, ממורים שלמדו
בארץ, אך ברמה של שאר המקצועות.

00:24:17:09 00:24:11:11
מי רשם אותך לבית הספר?

00:24:29:01 00:24:17:13
אני נרשמתי בכוחות עצמי.
עם אבי החורג היו עניינים,

00:24:35:10 00:24:29:14
אבל בסופו של דבר,
זה היה צעד שאני עשיתי.

00:24:39:14 00:24:35:21
במהלך הלימודים שלי באמבובר,
היו כל מיני אנשים

00:24:43:00 00:24:39:21
שאמרו לאבי החורג,
"מה יצא לו מהלימודים?"

00:24:46:07 00:24:43:00
"במקום לעבוד, מבזבז זמן,
אולי תחתן אותו..."

00:24:51:22 00:24:46:17
בעקבות כך, דווקא ביום שהיה לי מבחן
אמר: "היום אתה לא הולך ללימודים".

00:24:56:18 00:24:52:15
אמרתי לו, למדתי לקראת המבחן הזה
ואני חייב ללכת, והלכתי ללימודים.

00:25:00:20 00:24:56:24
כשחזרתי אחרי הבחינה,
הוא אמר לי לצאת מהבית.

00:25:09:18 00:25:02:11
אמרתי, אני כאן משרת אותך במשך
ארבע שנים, איך אומר דבר כזה?

00:25:15:03 00:25:09:24
הוא אמר "צא!" אני יצאתי והלכתי

לכפר וזבה לדודי, אח של אבי.

00:25:17:08 00:25:15:03
אשתו ז"ל הייתה אישה טובה,

00:25:25:18 00:25:17:13
אמרה לי "אל תדאג, תאכל מה שבני
אוכל ותלמד, אין סיבה שתפסיק".

00:25:28:08 00:25:26:15
זה בבית ספר אחר?

00:25:29:08 00:25:28:12
לא. זה באמבובר.

00:25:31:10 00:25:29:12
אז זה באותו בית הספר...

00:25:36:11 00:25:31:16
זה באותו בית הספר, אבל
וזבה ואנקוברר קרובים.

00:25:42:00 00:25:36:15
אמרת שלמדתם, חשבון,
אמהרית, ביולוגיה וכו'.

00:25:47:02 00:25:42:03
כשהיה לך קשה, במי נעזרת?

00:25:52:22 00:25:47:06
בן דודי היה חברי, למדנו
לאור מנורת נפט קטנה.

00:26:02:03 00:25:53:14
אבל לרוב זכרתי מה שנכתב על הלוח.
הלימודים לא היו קשים לי במיוחד,

00:26:04:13 00:26:02:03
הייתה חסרה לי רק תמיכה כללית.

00:26:07:19 00:26:04:18
האם רוב התלמידים היו יהודים?

00:26:09:07 00:26:07:23
זה בית ספר יהודי.

00:26:12:12 00:26:09:13
של יהודים...
זה לא ממשלתי, אלא פרטי?

00:26:18:19 00:26:12:18
יש שותפות ממשלתית, היו מורים עובדי
מדינה, וגם מורים שהסוכנות היהודית

00:26:24:23 00:26:19:03
שילמה להם, וכן לימדו שם
יהודים וגם נוצרים ביחד.

00:26:33:12 00:26:26:22
היה תשלום לבית הספר
או שזה היה בחינם?

00:26:38:03 00:26:33:15
הלימודים היו בחינם.
באמבובר לומדים עד כיתה ו',

00:26:47:02 00:26:38:05
ואח"כ עוברים לגונדר או לאזזו.
- אחרי שסיימת את כיתה ו' ונבחנת?

00:26:58:03 00:26:47:07
אחרי שעברתי את בחינת הסיום,
אמרו שאני משובץ בגורגורה,

00:27:08:23 00:26:58:07
זה רחוק מאזזו, זה ממש לא התאים לי.
גם אזזו לא התאים. החלטתי ללכת

00:27:16:24 00:27:09:06
לבית הספר קדמווי היילה סלסי
בגונדר והתחננתי שירשמו אותי.

00:27:20:24 00:27:17:17
תחילה אמרו לי אין מקום,
אבל אח"כ מצאו לי מקום.

00:27:23:02 00:27:21:05
מה ביקשת מהם? מה אמרת להם?

00:27:30:16 00:27:23:08
אמרתי להם שאני ילד עני שבא מהכפר,
שאם אלך לגורגורה, לא תהיה לי תמיכה

00:27:36:05 00:27:30:17
מאף אחד, על רקע זה
הם הסכימו וקיבלו אותי.

00:27:41:04 00:27:36:07
שם התחלתי ללמוד,
לא היה פשוט להצטייד במחברות,

00:27:51:17 00:27:41:07
אם השגתי מספר מטבעות ביר, בימי
חמישי הייתי מקבל אישור ויוצא לשוק,

00:27:58:10 00:27:52:04
לסחור בתרנגולות ובביצים, בדרך זו
הייתי דואג למחברות ולכלי כתיבה.

00:28:05:14 00:27:59:01
בעניין האוכל, אשתו של דודי הייתה
מציידת אותי בדבו בכל ימי ראשון,

00:28:08:04 00:28:05:19
זה היה המזון שלי לכל השבוע.

00:28:09:24 00:28:08:11
כל השבוע הייתם בלימודים?

00:28:11:22 00:28:10:08
כן, עד יום שישי.

00:28:19:17 00:28:12:01
ומי דאג לך לצידוד בית
הספר בכל הזמן הזה?

00:28:23:02 00:28:19:17
גם אז דאגתי לעצמי.
הייתי מוכר עצים להסקה,

00:28:31:16 00:28:23:10
וכל דבר אחר, הייתי חרוץ עוד
בילדותי. בכפר היה יותר קל,

00:28:41:00 00:28:31:21
אבל כשעברתי לעיר נהיה קשה יותר,
כי צריך לשלם גם שכר דירה.

00:28:49:20 00:28:41:24
מעבר לכך, המצב הפוליטי בימי
היילה סלסי לא היה פשוט.

00:28:51:18 00:28:49:21
תלמידים היו יוצאים למחאות,

00:28:55:16 00:28:51:19
וכוח שיטור היה מפזר את ההפגנה
והכול היה מורכב וטעון.

00:29:02:00 00:28:55:21

מה היו עיסוקך אחרי הלימודים?
איך היית מעביר את הזמן?

00:29:09:12 00:29:02:08

כשהייתי אצל אבי החורג,
אחרי הלימודים, טיפלתי בבקר,

00:29:13:16 00:29:09:12

חלבתי את הפרות ודאגתי לעגלים.

00:29:30:04 00:29:14:03

עבדתי בשדה בניכוש עשבים
ובטיפוח הגידולים החקלאיים.

00:29:33:09 00:29:30:19

בכפר, אין רגע דל.

00:29:41:14 00:29:33:10

בכפר, אין רגע דל.

- ומה היה בעיר אחרי הלימודים?

00:29:49:05 00:29:41:21

בעיר אין הרבה מה לעשות, חוץ
מהכנת שיעורים וקריאה וכו'.

00:30:01:15 00:29:53:19

ספר קצת על חוויותיך בעיר,
במה העיר שונה מהכפר,

00:30:06:01 00:30:01:15

האם אהבת את העיר יותר מהכפר?

00:30:13:12 00:30:06:09

החיים בעיר מאפשרים ללמוד
ולעסוק במקצועות חופשיים,

00:30:16:17 00:30:13:12

יש יותר אפשרויות.

00:30:22:20 00:30:16:24

אבל בכפר החיים קשים יותר,
אפילו דברים בסיסיים כמו כביסה,

00:30:34:19 00:30:23:02

ורחצה, היו צריכים לרדת אל הנהר,
לא בכל יום יש הבדל בין העיר לכפר.

00:30:41:12 00:30:38:01

מה הדבר שהכי אהבת בעיר?

00:30:53:04 00:30:41:17
הרצון ללמוד ולהיות בתפקיד משמעותי.
הכפריים לא בקדמה, ולא כיבדו אותם.

00:30:59:23 00:30:53:13
אבל אנשי העיר היו מכובדים
ושאיפתי הייתה להידמות להם.

00:31:20:10 00:31:01:09
בעיר עסקו בעיקר במסחר, ובעבודות
פקידות מגוונות, וזה מאפשר צמיחה.

00:31:24:22 00:31:20:14
לסיים לימודים ולעסוק במשהו
משמעותי ולסייע למשפחה.

00:31:27:13 00:31:25:07
האם אהבת את העיר?

00:31:34:17 00:31:27:21
בעיר יש דברים טובים
ודברים פחות טובים.

00:31:43:08 00:31:34:22
אבל אחד הדברים שגרם לי לעלבון,
בבית הספר היינו חבורה של תלמידים,

00:31:48:11 00:31:43:08
רובם היו מבית אמיד,
הם לא ידעו שאני ביתא ישראל.

00:31:53:07 00:31:48:13
הייתי חביב על עליהם,
כולם קראו בשמי וביקשו את קרבת.

00:31:57:19 00:31:53:08
יום אחד, הלכתי למכור עצים להסקה
כדי לחסוך למחברות ולכלי כתיבה.

00:32:03:11 00:31:57:20
אחת מהבנות מבית הספר
ראתה אותי, צחקה ולעגה לי.

00:32:12:23 00:32:03:11
אני השפלתי את ראשי, התביישתי
לראותם. יש הבדל משמעותי בגישה,

00:32:18:09 00:32:12:24
יש הבדל משמעותי ביחס
שיש כלפי הכפריים.

00:32:26:06 00:32:18:16
לא זיהו אותך בלבוש,
בשפת הדיבור...

00:32:31:11 00:32:26:12
לומדים את אותה השפה, האמהרית של
גונדר היה אחידה. כולם אותו דבר.

00:32:36:24 00:32:31:16
בכל זאת יש הבדל קטן בין הכפריים
לעירוניים, ועדיין לא זיהו אותך?

00:32:41:10 00:32:37:04
היינו ילדים, ואם היו
דברים אחרים, למדנו מהר.

00:32:45:13 00:32:42:24
מה הרגשת ברגע ההוא?

00:32:53:00 00:32:45:15
שנאתי מאוד את העוני.
רק העוני הבדיל בינינו,

00:32:58:08 00:32:53:00
אם היה לי, יכולתי להשתוות להם.

00:33:04:07 00:32:58:17
כשראתה אותי עם הבגדים
הבלויים שלי, היא צחקה עלי.

00:33:16:10 00:33:07:21
הסיפור נודע בביה"ס, דיברו על כך?
-גם אם היא הייתה מספרת,

00:33:23:18 00:33:16:11
יש קבוצה של תלמידים שבאו מהכפר,
היינו מסבירים להם יפה.

00:33:28:00 00:33:23:23
אבל אני, שהסתובבתי איתם
בתלבושת אחידה יום יום,

00:33:32:19 00:33:28:01
נראיתי מוביל חמור ומוכר
עצים, זה היה קשה עבורי.

00:33:42:02 00:33:36:00
הכול היה עניין של כסף,
כי כשיש כסף, אדם שמח.

00:33:53:09 00:33:46:24
מלבושו של אדם, סגנונו, כבודו,
ניקיונו ומראהו, הכול מושפע מכסף.

00:33:58:13 00:33:53:09
וכשאינן כסף, המגבלה גדולה.

00:34:05:06 00:33:59:07
עוד משהו שזכור לי, הייתה מחאה
וכל התלמידים יצאו למחות,

00:34:17:21 00:34:05:08
ובאו שוטרים לפזר את ההפגנה
באלות ובמים, היה אלים וקשה.

00:34:26:04 00:34:17:22
כל מי שהייתה לו משפחה,
ברח ומצא לו מחבוא,

00:34:29:01 00:34:26:08
אבל אנחנו יכולנו
רק לרוץ לכל עבר.

00:34:44:01 00:34:34:02
כשהייתי בכיתה ז' לפני בחינות
המעבר לכיתה ח', המחאות התגברו.

00:34:52:22 00:34:44:23
באותם ימים, אבא יונה החל
במיזם החקלאות בהומרה.

00:34:58:24 00:34:54:00
ניגשתי אליו ואמרתי לו:
"יש לי בקשה".

00:35:08:07 00:34:59:00
הוא שאל במה מדובר? אמרתי לו,
הוריי גרושים, אבי לא מסייע לי,

00:35:16:14 00:35:08:08
גם אמי לא יכולה, אין לי תמיכה.
אני מבקש שתשלח אותי לישראל.

00:35:27:07 00:35:16:24
מה תעשה בישראל? כאן אנחנו בונים
מיזמים והתארגנויות,

00:35:34:21 00:35:27:07
נקים קליניקות ומפעלים קטנים,

ואתם שלמדתם תובילו ותדריכו.

00:35:40:14 00:35:34:23
אנחנו פועלים ליישב את המקום
ואתם תסייעו גם בכך.

00:35:46:24 00:35:41:14
לכן אני מציע שתצטרף למיזם.
תהיה שם עבודה בשבילי? שאלתי.

00:35:49:02 00:35:47:00
כן, תהיה לך עבודה שם.

00:36:00:14 00:35:49:02
ואז הוא נתן הוראה לאדם שעובד
בארגון, שיעביר אותי לשם.

00:36:03:00 00:36:01:07
באיזו כיתה היית אז?

00:36:10:02 00:36:03:08
בדיוק עברתי בחינת מעבר
אחת לכיתה השמינית.

00:36:12:02 00:36:10:06
בכיתה השמינית...

00:36:14:00 00:36:12:07
כן. אבל אז הפסקתי את הלימודים.

00:36:22:08 00:36:14:05
מה היה המצב הפוליטי
במדינה באותם ימים?

00:36:30:15 00:36:22:15
הייתה התערורות ותנועה מחאות נגד
היילה סלסי, היה גם רעב באזור וולו,

00:36:38:08 00:36:30:21
הציבור האשים אותו שאין שינוי
ושיפור, כל זה חימם את המצב.

00:36:41:18 00:36:39:02
הציבור יצא להפגנות.
אווירת חרדה שררה באותם ימים.

00:36:44:23 00:36:41:21
המחאות היו בעיקר בערים והתלמידים
הם אלה שהובילו אותן?

00:36:46:14 00:36:45:00
כן, התלמידים.

00:36:57:02 00:36:46:17
כשהנהגה התערעה, לנו, לכפריים,
לא הייתה עזרה מהמשפחה,

00:37:03:01 00:36:57:21
ואין לנו מה לעשות בעיר,
והברירה היחידה היא לצאת מהעיר.

00:37:06:02 00:37:03:09
מי היו מארגני המחאה?

00:37:08:10 00:37:06:07
התלמידים עצמם מארגנים.

00:37:10:13 00:37:08:18
בתוך בית הספר או מחוצה לו?

00:37:12:04 00:37:10:18
זה מתחיל בתוך בית הספר.

00:37:14:22 00:37:12:12
ממש בתוך כותלי בית הספר?
הכוונה בתוך מתחם בית הספר?

00:37:21:10 00:37:15:03
התחילו בתוך בית הספר
ואז יצאו החוצה,

00:37:24:16 00:37:22:16
כדי שהקהל יראה וישמע אותם.

00:37:29:17 00:37:24:22
כן, צועדים במקומות ציבוריים.
הם חוסמים דרכים, צועקים סיסמאות.

00:37:38:01 00:37:30:08
אז מגיעים מפזרי הפגנות. השוטרים
מתחקים אחר מנהיגי המחאה ומוביליה,

00:37:43:00 00:37:38:06
ועוצרים אותם תוך שימוש בכוח,
הדרג החל להיות מורגש ולהתחזק,

00:37:48:24 00:37:43:04
אחרי שישה חודשים מתחילת המחאות.
וזו הייתה ההתעוררות הראשונה.

00:37:51:03 00:37:49:04
גם אתה השתתפת איתם במחאה?

00:37:53:11 00:37:51:07
כן, ביחד יצאנו והשתתפנו.

00:37:58:23 00:37:53:16
כפי שאמרתי לך, כשהמחאה עברה לשלב
יידוי אבנים, לא היה לנו לאן לברוח.

00:38:00:15 00:37:59:09
מי יידה אבנים?

00:38:02:02 00:38:00:20
התלמידים.

00:38:04:09 00:38:02:07
לא זה על זה אלא על החיילים?

00:38:07:19 00:38:04:13
על השוטרים והחיילים.
החיילים החזיקו אלות.

00:38:10:24 00:38:08:08
לא החזיקו נשקים?

00:38:16:21 00:38:11:03
לא החזיקו נשקים, כיוון שבין
המפגינים היו גם הילדים שלהם.

00:38:18:20 00:38:17:00
אז הם באו רק עם אלות?

00:38:20:07 00:38:19:00
רק אלות.

00:38:25:16 00:38:21:22
התושבים בטח התכנסו בביתם, ואתם?

00:38:28:20 00:38:25:19
הייתה מהומה ענקית,
וכולם רצים לכל כיוון,

00:38:32:07 00:38:28:20
והתושבים פותחים דלתות
ומכניסים את המפגינים שהם מכירים,

00:38:38:11 00:38:32:10
ואנחנו מיידים אבנים ובורחים
הרחק מהסביבה, לא היה לנו מסתור.

00:38:49:23 00:38:38:18
בגונדר יש הר שנקרא גנת טררה,
טיפסנו עליו וישנו שם שני לילות.

00:38:55:08 00:38:49:23
ומשם נמלטנו לכפרים.

00:39:03:08 00:38:55:09
מי שהייתה לו משפחה, חיפשו אותו
והחזירו אותו, ברכב או בדרך אחרת.

00:39:04:22 00:39:03:13
ואז שוב הרוחות נרגעו.

00:39:06:13 00:39:04:24
מי מעדכן אתכם על המצב?

00:39:16:01 00:39:06:17
חלק מהתלמידים הם ילדי השוטרים
והם לא רוצים לפגוע בילדיהם,

00:39:24:00 00:39:16:07
לכן אומרים שאם רוצים להפגין, יש
להגיש בקשה והבקשה תיבחן וכו'.

00:39:31:06 00:39:24:16
הם מסתובבים ברחובות
וקוראים במגפון לחזור לשיגרה.

00:39:38:24 00:39:31:07
וניתן להגיש שאילתות בכל נושא.
מה הייתה אחריותו של ביה"ס?

00:39:51:06 00:39:39:07
גם למורים היה חלק בזה. הם שיתפו
פעולה, הם הניעו מאחורי הקלעים.

00:39:55:13 00:39:52:21
זה לא התחיל רק עם התלמידים?

00:39:59:04 00:39:55:23
התלמידים מדליקים
את השטח ומחממים.

00:40:01:21 00:39:59:08
באותם ימים גרת
עם דוד שלך?

00:40:03:11 00:40:02:00

לזמן מסוים כן.

00:40:05:19 00:40:03:18
ומשם שכרת דירה?

00:40:12:06 00:40:06:02
שכרתי דירה,
והיו גם תשלומים לבית הספר,

00:40:18:10 00:40:12:06
לא היה פשוט, והתחלתי
לחשוב על מקום אחר.

00:40:21:21 00:40:19:00
איך התמודדת עם העלויות
של השכירות?

00:40:31:07 00:40:22:02
שכרתי יחד עם חברים שלי,
ואיכשהו שילמנו הכול.

00:40:41:00 00:40:32:13
במקרה היה מורה אמריקאי בגונדר,
ביקשתי ממנו שיסייע לי.

00:40:45:05 00:40:42:04
זה היה המורה שלך?
- כן. הוא היה המורה לאנגלית.

00:40:53:20 00:40:45:06
סיפרתי לו שאני מביתא ישראל
וביקשתי ממנו שיסייע לי.

00:41:00:07 00:40:54:04
התלמידים האחרים לא ידעו?
- אני וחבר שלי הסתכלנו בו כל הזמן,

00:41:03:24 00:41:00:08
הוא היה מזוקן,
ונראה לנו שהוא ישראלי,

00:41:09:13 00:41:04:03
התלבטנו אם הוא משבטנו או לא.
והחלטנו לשאול אותו בדרך אחרת.

00:41:18:11 00:41:11:22
יום שישי אחד הוא הודיע שיש בוחן.
אמרנו שביום שישי אנחנו לא יכולים.

00:41:19:11 00:41:18:12

"למה?" הוא שאל.

00:41:22:00 00:41:19:13

צריכים ללכת הביתה.
"למה שלא תלכו בשבת?"

00:41:25:01 00:41:22:01

אמרנו לו שאנחנו לא יכולים
ללכת ביום שבת. "למה?"

00:41:29:18 00:41:25:01

אנחנו פלשה.
"גם אני פלשה" אמר לנו.

00:41:44:13 00:41:29:20

מאותו רגע, הוא הזדהה איתנו. שיתפנו
אותו שלמשפחה אין יכולת לעזור לנו.

00:41:48:00 00:41:45:00

חבל שלא שיתפתם אותי קודם,
כי עכשיו אין לי מקום,

00:41:52:15 00:41:48:01

יש לי עשרים וחמישה תלמידים, אמר.
- אצלו בבית?

00:41:54:15 00:41:52:17

כן, אצלו בבית, בבית שהוא שכר.

00:42:04:08 00:41:54:23

הוא אמר שיעזור לי עם מחברות,
וברגע שיתפנה מקום, יעדכן אותי.

00:42:09:00 00:42:05:03

אבל לי היה קשה, עזבתי והלכתי.

00:42:14:11 00:42:09:00

הוא התעניין בפרטים אודותיי
דרך החברים שלי הרבה זמן.

00:42:16:23 00:42:14:11

על מנת להשיג אותך?

00:42:22:19 00:42:17:05

כן. הוא היה מיוחד מאוד.
בזמן שיעור אנגלית,

00:42:28:12 00:42:22:19

התלמידים נקראו במספרים,
המספר שלי היה ארבע.

00:42:30:22 00:42:29:10
לא קראו בשמות?

00:42:35:21 00:42:31:04
כולם כונו במספרים, יש שמות
אבל קוראים לפי מספר.

00:42:36:23 00:42:35:24
בלי שמות?

00:42:40:11 00:42:37:01
הוא קרא במספרים,
מספר אחד, שתיים, וכו'.

00:42:45:22 00:42:40:17
כשמישהו לא עונה,
הוא קורא בשמו.

00:42:51:00 00:42:47:07
כל אחד יודע את מספרו?
- כן, כל אחד יודע את מספרו.

00:42:58:09 00:42:51:01
כל פעם שקרא במספר שלי,
התלמידים אמרו שאינני.

00:43:03:16 00:42:59:00
הוא היה אומר, מצטער, או שהיה
חוזר וקורא, אברהם מנגסטו.

00:43:13:23 00:43:04:00
בזמן בחינות,
היה רומז לי את התשובות,

00:43:22:16 00:43:13:24
והייתי מקבל
את הציון הטוב בכיתה.

00:43:29:21 00:43:22:17
לבסוף, כשעזבתי,
לא הספקתי להיפרד ממנו.

00:43:35:05 00:43:29:22
כשהוא סיים את תקופת
השהייה שלו, הוא חיפש אותי,

00:43:41:03 00:43:35:08
עד שחבריי העבירו את המסר
ממנו אליי להומרה, הוא כבר עזב.

00:43:45:24 00:43:42:01

האם רוב חבריך
היו מביתא ישראל או ש...

00:43:54:20 00:43:46:05

היינו שלושה-ארבעה, אבל אני
וחבר אחד היינו יחד בלימודים

00:44:00:21 00:43:54:22

וגם הלכנו וחזרנו אל הכפר יחד.
- לאן היית חוזר בימי שישי?

00:44:02:23 00:44:01:03

לביתו של דוד שלי.

00:44:09:17 00:44:04:17

לדוד שלך היו ילדים?
- הם היו יותר בוגרים,

00:44:15:03 00:44:09:18

היה אחד בן גילי, גם תלמיד,
היינו ביחד עד כיתה ו',

00:44:21:01 00:44:15:04

אבל לא עבר את כיתה ו'.

00:44:30:16 00:44:21:01

מתוך שלושים ושישה תלמידים,
עברנו רק שלושה תלמידים.

00:44:32:06 00:44:30:17

הכוונה עבר את הבחינה?

00:44:44:06 00:44:32:07

כן, נכשלו בבחינה. זה מבחן ארצי
קשה, גם במעבר מכיתה ח',

00:44:49:17 00:44:44:06

נבחנים בבחינה מהסוג הזה.
- הולך ונהייה קשה יותר?

00:44:52:08 00:44:49:24

מאוד קשה הבחינה.
הלימודים באתיפיה לא קלים.

00:44:57:01 00:44:52:16

איך התכוננת ועברת את הבחינות?

00:45:01:12 00:44:57:10

זה דורש המון שקדנות, הכנת שיעורים הרבה חזרות על החומר הנלמד בכיתה.

00:45:10:12 00:45:01:23
בלילות ללמוד לאור עששית, אך בעיקר לזכור את מה שהמורה לימד בשיעורים.

00:45:20:04 00:45:15:12
מתי פגשת את מר יונה בוגלה?

00:45:30:18 00:45:20:12
אחרי שכל הבעיות התחילו, פניתי אליו לעזרה.

00:45:32:14 00:45:30:22
מה היה תפקידו של מר יונה?

00:45:37:04 00:45:32:19
הוא עבד בסוכנות היהודית למען ביתא ישראל.

00:45:42:15 00:45:37:12
הוא לא עבד בבית הספר בו למדת? - באמבובר הוא היה הסמכות,

00:45:47:22 00:45:42:16
ודאג לשכר המורים, אבל בגונדר, מדובר בבית ספר ממשלתי.

00:45:56:23 00:45:50:14
אז כשניגשתי ותיארתי את בקשתי, הוא אמר שהדרך לישראל טרם נפתחה,

00:46:04:04 00:45:56:24
אבל אנחנו הקמנו וועד בהומרה, פתחנו שם קליניקות,

00:46:08:19 00:46:04:05
אתם תעבדו שם בינתיים, ולאט לאט, ניתן לצאת דרך סודן.

00:46:19:10 00:46:12:11
קיבלתי נסיעות, הוא צירף אותי למישהו, והוא לקח אותי איתו.

00:46:27:02 00:46:19:24
כשהגעתי לשם, המקום פשוט היה חם אש.

00:46:30:04 00:46:27:11

איך פגשת אותו?

00:46:40:07 00:46:30:10
שמעתי שהוא הגיע לעיר, ראיתי
אותו ברחוב, וניגשתי אליו,

00:46:50:07 00:46:40:16
הוא הכיר את אבי, וסיפרתי לו את
סיפורי והוא אמר שארד לכיוון הומרה.

00:46:52:18 00:46:51:14
להומרה?

00:46:54:17 00:46:53:02
כן, להומרה.

00:47:03:02 00:46:55:10
אין דרך לישראל כרגע,
אחר כך נלך דרך סודן.

00:47:10:24 00:47:03:02
שם נפתח את החקלאות,
את הקליניקות, נקים בי"ס,

00:47:21:13 00:47:11:08
ונעביר את הקהילה לשם.
זה מקום שומם לגמרי.

00:47:31:12 00:47:21:13
כך שלח אותי, כשהגעתי לשם,
לא ידעתי מהיכן

00:47:39:02 00:47:31:20
זורחת ולאן שוקעת השמש.
החום היה בלתי נסבל, הכול מדבר.

00:47:45:04 00:47:39:03
שם גדל רק שומשום ותירס.
- מי היו התושבים שגרו שם?

00:47:48:08 00:47:45:08
אין תושבים,
רק אלה שבאו לפתח את האזור.

00:47:50:14 00:47:49:02
הם בעלי האדמות?

00:47:55:12 00:47:51:06
זה מרחב פתוח ונטוש.
אנשים באו מאזור וולקייט,

00:47:59:17 00:47:55:12

טגדי, ארמצה'הו, גונדר
ועיבדו את האדמות האלה.

00:48:04:15 00:48:01:15

למה, בגלל שהמקום קרוב
או שזה התאים לחקלאות?

00:48:07:00 00:48:04:22

השטח הוא שטח פורה לחקלאות.

00:48:08:22 00:48:07:08

היה מקום טוב?

00:48:14:12 00:48:09:01

המקום אידיאלי לגידולי שומשום
ותירס, מקום טוב ליבולים האלה.

00:48:19:03 00:48:17:00

מה אוכלים שם?

00:48:26:11 00:48:19:13

אוכלים תירס, לחם ודייסת תירס,
יותר מאוחר הגיעה גם אינג'רה.

00:48:34:16 00:48:27:10

היה וודהקר, ממשפחת התירס,
כיום אני חושב שזה בלתי אכיל,

00:48:42:10 00:48:35:00

בתחילה היה לנו קשה לאכול אותו,
אבל אז זה מה שהיה, התרגלנו.

00:48:43:21 00:48:42:15

מה, את התירס?

00:48:46:03 00:48:43:24

כן, את התירס, דייסת תירס.

00:48:50:06 00:48:46:08

לפני זה לא אכלתם דייסה?

00:48:54:14 00:48:50:14

באזורים הגבוהים,
אוכלים מגוון וגם דייסה,

00:48:58:04 00:48:54:14

אבל כאן, כל הארוחות
התבססו על הדייסה הזו.

00:48:59:19 00:48:58:07
למה בעצם?

00:49:03:02 00:49:00:14
פשוט שם זה היה האוכל שאכלו.

00:49:05:04 00:49:03:08
כיוון שהגידול היה תירס?

00:49:11:16 00:49:05:11
כן. אבל בהמשך, כאשר האמהות החלו להגיע לעיירה, הייתה גם אינג'רה.

00:49:16:14 00:49:12:00
באותם ימים היו רק הגברים,
הם עסקו בחריש ונשים לא היו.

00:49:25:20 00:49:19:14
אז התחלנו לגזום ולעקור עצים
כדי להכשיר את הקרקע לחרישה.

00:49:27:23 00:49:27:03
מה זה אומר?

00:49:39:09 00:49:28:08
היה צורך ליישר את השטח, לנקות את
השיחים לפני שהטרקטור עולה לחרוש.

00:49:44:20 00:49:39:24
מוציאים את כל העצים, על שורשיהם,
ואת זה עושים עם גרזן ומעדר,

00:49:49:08 00:49:45:02
הידיים שלי היו מלאות יבלות,
רק בהמשך הזמן הידיים התקשו.

00:50:02:07 00:49:52:05
האזור עשיר בדבש דבורים,
היינו לוקחים ואוכלים,

00:50:05:20 00:50:02:09
היה גם שפע של זגרה...
- מה זה זגרה?

00:50:13:12 00:50:05:24
עוף בר, כמו חוגלה, שמכונה זגרה,
אלה עופות בר, אך כשרים לאכילה.

00:50:18:14 00:50:13:18

היינו צדים אותם במלכודות...
קודם שאלת מה זה מלכודת...

00:50:32:10 00:50:20:24
לפני שנגיע לשם, איך האנשים
הסתדרו זה עם זה במקום הזה?

00:50:41:01 00:50:32:15
היו אנשים בעלי אמצעים, שהיו להם
שלושה-ארבעה טרקטורים והם העסיקו

00:50:50:08 00:50:41:11
עובדים שחרשו ועיבדו את האדמות.
אם יש לך כסף, את רק בוחרת את השטח,

00:50:55:20 00:50:50:15
ובשכר חודשי,
פועלים עושים את העבודה.

00:51:00:17 00:50:56:02
אז העשירים והפועלים זה לצד זה?

00:51:03:24 00:51:00:23
כן, העשירים והפועלים.

00:51:06:11 00:51:04:16
היו להם בתים?

00:51:09:07 00:51:06:19
כן. היו להם בתים,
בתחילה היו בתים בודדים,

00:51:12:15 00:51:09:08
אבל בהמשך זה הפך להיות עיירה.

00:51:19:01 00:51:12:20
רוב הבתים נבנו מהחומרים הקיימים
בסביבה, עצים, זרדים ודשא.

00:51:34:14 00:51:27:04
איך היו החיים, העבודה שלך שם?

00:51:44:20 00:51:34:20
כפי שאמרתי לך, עבדתי עם חבריי
בהכשרת שטחי החקלאות ובניכוש עשבים.

00:51:55:06 00:51:45:00
אבל בהמשך, חלק מחבריי
הוכשרו לעבוד על טרקטורים,

00:51:58:07 00:51:55:06

חלקם עבדו כעוזרי נהגים.

00:52:04:18 00:51:58:10

אותי לקחו לטחנת הקמח שהוקמה שם,
הייתי מפעיל את המכונה,

00:52:09:24 00:52:04:24

שוקל את התבואה לפני הטחינה,
וזו הייתה עבודתי.

00:52:17:05 00:52:10:16

זו הייתה עבודה עדיפה
מלעבוד בחקלאות, לא?

00:52:24:03 00:52:17:08

בהחלט עדיף, הייתי שוקל
את התבואה וגובה תשלום.

00:52:29:10 00:52:27:01

מי בעצם הפנה אותך לעבודה זו?

00:52:36:11 00:52:30:03

כל מי שהגיע לשם,
זה היה לפי השכלה וכישורים.

00:52:38:06 00:52:36:24

אז אתה נבחרת?

00:52:41:01 00:52:38:12

כן. אפשר לומר.

00:52:45:24 00:52:42:04

היו כאלה שלא אהבו את העבודה שם?

00:52:48:09 00:52:46:10

היו גם התנגדויות.

00:52:53:20 00:52:50:03

כי המעסיק אמר,
"באתם להיכנס לשותפות,

00:52:57:18 00:52:53:20

למי שיש הכישורים,
יעבור מיון וייכנס".

00:53:05:13 00:52:58:09

ולא היו הרבה מוכשרים. רק מי
שהייתה לו השכלה בסיסית לפחות,

00:53:07:24 00:53:05:13
יכול היה להתקבל.

00:53:20:13 00:53:12:02
מה היה אפשר לעשות אחרי העבודה,
מה הציע המקום בשעות פנאי?

00:53:26:22 00:53:20:24
הייתה עיירה קטנה בסמוך, ובה
בתי קפה, תה ומשקאות כמו בירות,

00:53:30:20 00:53:26:23
למי שרצה היה בית מרזח.
- מהיכן הביאו את הבירות?

00:53:38:24 00:53:30:24
הביאו מהערים הגדולות, מגונדר,
מאזור אריתריאה, מי שיש לו כסף,

00:53:44:22 00:53:39:05
יכול לבלות כמו בעיר הגדולה.

00:53:49:16 00:53:46:00
נשים לא היו שם, נכון?

00:53:55:23 00:53:50:02
אחרי שהעיירה הוקמה, היו נשים,
הן עסקו בעיקר בעסקי בתי קפה,

00:54:00:02 00:53:55:24
מסעדנות ומשקאות.
- רק לצורכי עסקים!

00:54:01:08 00:54:00:03
אכן.

00:54:14:09 00:54:10:24
ספר לי קצת על טחנת הקמח.

00:54:23:17 00:54:15:01
כל החקלאים מהסביבה באו
לטחון אצלנו בטחנה.

00:54:31:23 00:54:25:20
אחדים עם שקים, אחרים עם חבילות
היו באים לטחנה, ואני הייתי שוקל

00:54:39:04 00:54:32:08
כל חבילה ואומר להם מה העלויות.

00:54:41:04 00:54:39:12
שקלת את החבילות לפני הטחינה?

00:54:51:10 00:54:41:11
כן. אחרי השקילה והתשלום,
מקבלים פתק לעמדת הטחינה.

00:54:54:10 00:54:51:17
הייתה שם מכונה אחת,
או שהיו יותר?

00:54:57:06 00:54:54:21
בתחילה הייתה רק אחת.

00:55:01:00 00:54:57:16
כמה אנשים היו באים
במהלך יום אחד?

00:55:06:19 00:55:01:05
ביום אחד טחנו לפחות
5000 ק"ג של תבואה.

00:55:14:16 00:55:07:19
כשאתה אומר 5000 ק"ג,
כמה אנשים הביאו את זה?

00:55:22:10 00:55:14:21
הרבה היו באים, אולי מאה,
מאתיים אנשים ביום.

00:55:24:21 00:55:22:21
עבדת לבד או שהיו לך עוזרים?

00:55:30:11 00:55:25:04
אני רק שקלתי וגביתי תשלומים,
ופועלים אחרים שפכו את הגרגירים

00:55:36:01 00:55:30:20
לתוך המשפך, הפעילו
את המכונה וטחנו.

00:55:48:03 00:55:40:05
הרווחים היו נאים, השומשום היה
כמו מכרה זהב, הרבה התעשרו שם.

00:55:50:05 00:55:48:08
כמה זמן היית שם?

00:56:07:12 00:55:50:17
בטחנת הקמח עבדתי

חמש שנים, מ-62 עד סוף 67.

00:56:14:22 00:56:08:09
בשעות הפנאי, כשלא עובדים בטחנה,
היינו יוצאים למרחבים הפתוחים,

00:56:23:01 00:56:14:23
לעתים היינו צדים בעלי חיים
והיינו מביאים גם דבש דבורים.

00:56:25:15 00:56:23:08
הכול היה לצרכים שלכם
או גם כדי לשווק?

00:56:30:08 00:56:26:00
ברמה העקרונית,
לצרכינו בלבד.

00:56:36:10 00:56:30:08
היו לנו ניסיונות
גם לשווק, אך זה היה סיפור.

00:56:44:24 00:56:37:24
אחר כך, כשהתנועה של דרג התחילה,
והייתה אווירה של אימה ואי שקט...

00:56:46:22 00:56:45:07
ספר עוד על הדבש...

00:56:48:13 00:56:47:01
כן, אני אספר לך על הדבש...
כשהעימות החל, הם שרפו חלק מהדברים

00:56:59:08 00:56:48:20
והשתלטו על כל העסק,
החקלאות, טחנת הקמח והכול.

00:57:01:10 00:56:59:11
מי השתלט על זה?

00:57:07:16 00:57:01:15
המורדים. הם השתלטו
על הכול ואנחנו התפזרנו.

00:57:13:17 00:57:08:23
כל העובדים שהיו שם ברחו
וחזרו לגונדר, אני נותרתי שם.

00:57:15:08 00:57:13:24
נשארתי שם?

00:57:17:22 00:57:15:12
נשארתי שם בעיירה.

00:57:28:23 00:57:18:12
על מנת להציל את נפשי ולשרוד,
היינו יוצאים לשטחים הפתוחים,

00:57:32:09 00:57:29:11
מביאים דבש דבורים ומוכרים.
כשאתה אומר אנחנו, על מי מדובר?

00:57:38:16 00:57:32:17
אני הייתי לבד, אבל היו
לי חברים נוצרים שהכרתי.

00:57:47:06 00:57:39:10
יחד הבאנו דבש וצדנו זגרה
ואת זה מכרנו לחיילים בעיירה.

00:57:50:02 00:57:47:11
מה היה קורה אם
נתפסים על ידי המורדים?

00:57:53:08 00:57:50:07
לרוב, לוקחים לך
כל מה שיש לך.

00:58:02:10 00:57:53:13
פעם אחת, כשקוששנו עצים,
אחד בא וצעק לעברינו לעזור!

00:58:07:16 00:58:02:18
שאלתי מה רצונך? הוא אמר,
"תביא מים!" אמרתי לו שאין לי.

00:58:15:07 00:58:07:22
"אז מה יש לך בכד?" הוא שאל.
בכד היה דבש. נתתי לו את הדבש,

00:58:18:20 00:58:15:07
הוא טעם ממנו,
הוא זמם לשדוד אותי,

00:58:31:19 00:58:18:22
ואחרי כמה רגעים, ציווה שאשיל
את נעליי. אם אתן לך את נעליי,

00:58:36:07 00:58:31:24
איך אצעד בקוצים ללא נעליים?

השבת ל'.ל.

00:58:44:11 00:58:36:24
הוא זרק לעברי את נעליו המרופטות
וכיוון את נשקו לעברי.

00:58:55:00 00:58:45:18
עמדתי מולו ואמרתי לו בעצבים,
אני גבר כמוך, ויש לי נשק בבית,

00:58:59:22 00:58:55:10
זכור כי ייתכן שנפגש
בשנית בעוד זמן לא רב.

00:59:04:15 00:58:59:22
אני מזהה את הרקע שלך,
אתה רועה צאן שמתנהג

00:59:12:24 00:59:04:20
כעברייך גדול באזור, בלי לעצור,
הוא דרש את הגרזן שבידי.

00:59:18:23 00:59:15:20
הוא שדד את כל מה שהיה לי.

00:59:26:22 00:59:20:09
אחרי שלושה חודשים, הוא בא אל השוק
בעיירה למכור את הבקר שלו.

00:59:28:06 00:59:27:01
נפגשתם שם?

00:59:32:24 00:59:28:14
נפגשנו. הוא לא זיהה אותי, כי
כששדד אותי, לבשתי בבגדי שטח,

00:59:37:05 00:59:33:01
בגדי עבודה אחרים.
- איך נראים הבגדים האלה?

00:59:40:21 00:59:37:12
בעיר לובשים בעיקר מכנסיים ארוכים,

00:59:46:01 00:59:40:21
ובמרחבים הכפריים לובשים
מכנסיים קצרים צמודים וכאלה.

00:59:50:14 00:59:46:17
כאמור, לבשתי בגדים אחרים,
ניגשתי אליו,

00:59:54:08 00:59:50:14
ושאלתי, אתה מוכר את הפרה?
כן, מוכר, השיב.

00:59:59:23 00:59:54:08
הבטתי לתוך עיניו ושאלתי, כמה אתה
רוצה עליה? הוא אמר לי סכום כלשהו.

01:00:05:00 01:00:00:04
אמרתי לו, תפסתי אותך גנב קטן! "מה?
אני? מה עשיתי אדוני?" התחיל למלמל.

01:00:09:21 01:00:05:10
אז קראת לי גנב, פושע, והתעללת בי,
עכשיו אתה מכנה אותי 'אדוני'?

01:00:12:13 01:00:10:01
"מה? יש כאן טעות," הזדעק.

01:00:17:19 01:00:13:00
אמרתי לו, זה הסוף שלך,
היום אסגור אתך חשבון.

01:00:21:07 01:00:18:00
כוחות הדרג היו בשטח באותם ימים.

01:00:25:08 01:00:21:17
אנא ממך, רחם עלי.
היו עוד אחרים שאיימו עלי היום,

01:00:28:21 01:00:25:09
אשלם לך כל סכום,
אנא, תניח לי התחנן.

01:00:35:04 01:00:29:09
המשכתי לתחקר וגיליתי שהוא
קרוב משפחתם של החברים שלי,

01:00:40:04 01:00:35:04
חברים טובים שלי, נוצרים.

01:00:44:09 01:00:40:06
סיפרתי לחברים אלה
את כל השתלשלות הסיפור,

01:00:47:03 01:00:44:10
הם הגיבו בהפתעה גמורה
ואמרו שהוא בן של קס.

01:00:49:11 01:00:47:08
"האם אתה בטוח שמדובר בו?"

01:00:52:14 01:00:49:19
אמרתי שהוא מחזיק בביתו
כלים ופריטים השייכים לי,

01:00:57:01 01:00:52:17
ותיארתי להם, עם הסימנים.
אם זה לא ימצא, אז אני שקרן!

01:01:01:03 01:00:57:06
הם אמרו בינם לבין עצמם,
"אברהם לא משקר, נלך לבדוק".

01:01:05:12 01:01:01:08
הם ערכו בדיקות אצלם ומצאו
את הדברים לפי התיאורים שלי.

01:01:11:15 01:01:05:22
ישבנו לבירור מדויק של הפריטים
ותיארתי להם את כל מה שלקח ממני.

01:01:16:19 01:01:11:20
ג'ריקן מלא בדבש, גרזן,
נעליים ועוד דברים שדד ממני.

01:01:22:10 01:01:18:15
הבחור שדד ממני התפתל
מולם והכחיש כל קשר לשוד.

01:01:25:20 01:01:22:18
אבל הם אמרו לו, "אברהם לא משקר,
אנחנו מכירים אותו".

01:01:30:06 01:01:26:03
"אתה עשית את זה, אתה תשלם לו!"

01:01:45:10 01:01:30:22
למרות שהדבש לא היה הרבה,
והנעליים היו כאלה מצמיגים

01:01:53:18 01:01:45:16
משומשים של מכוניות,
אני הייתי כעוס מאוד.

01:01:56:23 01:01:54:02
הם אמרו שישלם לי שבעים ביר,
שבאותם ימים היה בסכום נכבד.

01:02:02:03 01:01:57:11
עד שימכור את הסחורה ויביא את הכסף,
נכנסו לבית מרזח מקומי ולהמתין לו.

01:02:08:08 01:02:02:09
לפני שעזב אותנו, פניתי אליו
ואמרתי לו, לא אקח ממך את הכסף.

01:02:12:08 01:02:08:15
אני מוחל ומוות לך,
אבל שמקרה כזה לא יישנה,

01:02:17:22 01:02:12:13
כי אם תפגע שוב במישהו,
סופך יהיה רע מאוד.

01:02:22:03 01:02:17:23
עם סיום דבריי,
הוא נפל לכפות רגליי משמחה.

01:02:28:14 01:02:22:03
החברים שלי נדהמו
והתרשמו מאוד מהצעד שלי.

01:02:39:07 01:02:28:19
רצית להרחיב קצת על הדבש, איך
ידעתם היכן לחפש דבש דבורים?

01:02:43:07 01:02:39:13
כאמור היינו יוצאים
אל המרחבים הפתוחים,

01:02:47:11 01:02:43:07
אל היערות, ומחפשים בין
גזעי העצים הגבוהים,

01:02:52:22 01:02:47:22
שם, לרוב, הדבורים בונות את הכוורת.
נוסף לזה, הייתה ציפור קטנה שהייתה

01:02:58:18 01:02:53:04
מצפצפת ועפה לפנינו,
כאילו כיוונה את דרכנו,

01:03:04:04 01:02:58:18
והיכן שנחתה,
היינו מבחינים בדבורים בפעולה.

01:03:08:05 01:03:06:04
היא בעצם הראתה לכם את הדרך?

01:03:10:02 01:03:08:13
כן, זה היה אחד הסימנים.

01:03:13:14 01:03:10:08
מדובר בעץ אחד או יותר?

01:03:15:21 01:03:13:21
לא, יש המון עצים.

01:03:19:21 01:03:16:02
כן. בנוסף היו גם מערות
על צלעות הרים ובמדרונות.

01:03:24:03 01:03:20:01
אפילו בין סדקי האדמה אפשר

01:03:29:03 01:03:24:06
להבחין בקן דבורים ובדבש.
המקום פשוט עשיר בדבש,

01:03:32:01 01:03:29:11
היה אפשר למצוא
במקומות בלתי צפויים.

01:03:39:21 01:03:33:24
מדהים! איך התגוננתם
מעקיצותיהן של הדבורים?

01:03:50:19 01:03:39:23
נעקצים. ניגשים רק עם עשן. הדבורים
שליד מקורות המים היו די מסוכנות,

01:03:54:15 01:03:51:07
רק בלילות אפשר לגשת אליהן,
אבל הדבורים שבמדבריות,

01:03:57:16 01:03:54:16
אפשר להרחיק אותן
עם קצת עשן ולקחת את הדבש.

01:04:00:13 01:03:57:22
הדבורים נשארות במקום ולא זזות?

01:04:06:12 01:04:00:18
פשוט כשמקרבים את העשן, הן עוזבות
את חלת הדבש ומתרחקות מהעשן,

01:04:08:10 01:04:06:16
ואז לוקחים את חלות הדבש.

01:04:11:14 01:04:08:19
אמרת לגבי אלה שליד
מקורות המים, רק בלילות...

01:04:17:07 01:04:12:03
כן, כיוון שהן ליד המים,
גם העקיצות שלהם מסוכנות יותר.

01:04:20:17 01:04:17:15
אם דבורה אחת עוקצת אותך,
כל הנחיל בא אליך.

01:04:25:01 01:04:20:24
היו הבדלים בדבש בין עץ אחד לשני?

01:04:27:16 01:04:25:04
הדבש היה אותו דבר.

01:04:31:23 01:04:27:23
אחרי שלקחת את הדבש, מה השלב הבא?

01:04:36:06 01:04:32:04
מאחסנים את הדבש בג'ריקנים,
ומוכרים לרוב לבתי משקאות הטג',

01:04:40:20 01:04:36:12
וכן רבים אחרים קנו לצורכי מאכל.

01:04:44:20 01:04:41:19
בכמה מכרת בימים ההם ג'ריקן אחד?

01:04:53:11 01:04:45:13
משהו כמו חמישים, שישים ביר.
אז, אלה היו סכומים גבוהים מאוד.

01:04:58:13 01:04:53:21
דיברנו קודם על מלכודות,
איך עשיתם את זה?

01:05:11:19 01:04:58:19
המלכודות? כן, לקחנו חבל ארוך,
"אסנקל", מין קשר כזה שרגליהן

01:05:23:01 01:05:12:01
יתפסו בלולאת חבלים. היינו פורשים
את המלכודות באזורים נרחבים, לזגרה.

01:05:36:07 01:05:23:09
זה בלתי נראה, וכשהיו עוברות,

רגליהן היו נתפסות במלכודות.

01:05:39:06 01:05:37:17
זה על הקרקע?

01:05:40:12 01:05:39:10
כן, על הקרקע.

01:05:43:16 01:05:40:17
עשיתם הכנה מקדימה
לחפש היכן הן נמצאות.

01:05:48:19 01:05:43:20
כן. היו משמיעות קולות, ולפי זה
ידענו את מיקומן, לרוב בקרבת נחלים,

01:05:52:05 01:05:49:01
בשעות הבוקר הן הולכות
לעבר הנחלים לשתות מים.

01:05:54:21 01:05:52:05
לפני שהן מגיעות,
אנחנו היינו פורשים

01:06:01:20 01:05:55:06
את המלכודות על שפת המים.
וכך נלכדות כשהן רצות למים.

01:06:04:11 01:06:02:09
כמה נתפסות במלכודות?

01:06:11:24 01:06:04:18
הנלכדות הן הראשונות, וכל השאר
כבר עפות בבהלה ובורחות מהסכנה.

01:06:16:06 01:06:12:04
חמש, שש, עד עשר נלכדות.

01:06:18:15 01:06:16:17
בבת אחת הן נלכדות?

01:06:20:14 01:06:18:20
כן, כך הן נלכדות.

01:06:28:04 01:06:21:06
מכינים את המלכודות בצורה טובה.
קושרים חבלים עם מסמרים, קושרים

01:06:30:23 01:06:28:09
חוטים דקים למסמרים

ותוקעים אותם באדמה.

01:06:37:05 01:06:31:06
הלולאות שבקשרים נפרשות בשטח
מבעוד מועד וממתינות לציד.

01:06:43:13 01:06:37:07
הלולאות חזקות מאוד, לעתים בעלי
חיים גדולים יותר נלכדות במלכודת.

01:06:54:00 01:06:43:16
המסמרים התקועים באדמה נמתחים
במיתרים ונקשרים לעמודי עץ.

01:07:01:00 01:06:54:02
הלולאות הפרושות בשטח לוכדות
את העופות, והן נאבקות להשתחרר.

01:07:09:17 01:07:02:15
באים, תופסים אחת אחת,
משחררים את הקשר מרגליהן,

01:07:13:00 01:07:09:17
קושרים את הכנפיים ולוקחים אותן.
בתוך סלים אל השווקים.

01:07:17:07 01:07:13:01
לוקחים לשוק ומי הקונים העיקריים?

01:07:24:24 01:07:17:13
תושבי העיירה, חיילים, נשותיהן,
כל מי שמעוניין, זה כמו תרנגולות.

01:07:31:03 01:07:25:23
במה הן שונות מהתרנגולות?
יותר טעימות?

01:07:38:24 01:07:31:10
ההבדל הוא שתרנגולת היא בעל חיים
ביתי, וזה בעל חיים הגדל בטבע.

01:07:43:04 01:07:39:13
אין הבדל גדול, זה אפילו
זול יותר מתרנגולות.

01:07:47:09 01:07:43:12
זה גדול יותר מתרנגול ביתי?

01:07:51:12 01:07:47:16
ברוב המקרים גדולים,

אבל יש גם קטנים.

01:07:56:22 01:07:51:19
והמראה שלהן?

01:08:00:24 01:07:57:06
אני לא יודע מה שמן בעברית,
אבל יתכן שניתן לראותן גם כאן.

01:08:05:06 01:08:01:06
הן בצבעי שחור-לבן מנוקדות,
לרוב עם קרחת בראש.

01:08:06:21 01:08:05:12
בעלות צוואר ארוך?

01:08:08:12 01:08:06:24
כן. צוואר ארוך.

01:08:13:20 01:08:10:10
משמיעות קולות מיוחדים,
כמו צפצופי ציפורים.

01:08:19:14 01:08:14:24
בשרם כמו תרנגולות, וטעים?

01:08:23:17 01:08:19:23
כן. ממש כמו תרנגולות וגם טעים.

01:08:28:22 01:08:25:13
את המלכודות הכנת או קנית?

01:08:34:02 01:08:29:11
את המלכודות
קניתי לשימושי האישי.

01:08:42:21 01:08:36:14
אילו עוד בעלי חיים אחרים היה
ניתן לצוד באמצעות המלכודות?

01:08:53:19 01:08:44:03
את כל משפחת העופות, כמו הזגרה,
חוגלות וכו' צדנו באופן זה.

01:08:57:13 01:08:53:22
היה ציד גם בעזרת כלים אחרים.
- אילו כלים למשל?

01:09:02:24 01:08:57:15
למשל "גנטל"- רובה צייד

בעל מחסנית עם הרבה כדורים,

01:09:10:08 01:09:02:24
ירי אחד יכול לפגוע בעשרות זגרות.
- אילו בעלי חיים צדים לרוב?

01:09:22:05 01:09:10:09
ברובה הזה צדים זגרה, ובעלי חיים
אחרים ממשפחת הצבאים כמו איילה,

01:09:37:23 01:09:22:21
פיקו, אגזן, וחיות בר
אחרות היינו צדים.

01:09:45:09 01:09:39:18
חלק מהצייד מוכרים
וחלק לצרכים אישיים?

01:09:50:03 01:09:45:15
לא, למעט הזגרה,
כל היתר לצרכינו.

01:09:51:12 01:09:50:07
לצרכים שלכם בלבד?

01:09:53:06 01:09:51:23
כן, רק לנו.

01:09:56:23 01:09:53:10
מתי יצאת לצוד? בבוקר?

01:09:58:15 01:09:57:02
כן, מוקדם בבוקר.

01:10:01:14 01:09:58:21
ומתי חזרת? בלילה?

01:10:03:17 01:10:01:15
היו מקרים שבילינו
את כל היום בשטח,

01:10:05:19 01:10:03:18
וכשזה בקרבת מקום,
היינו יוצאים בשעות ערב

01:10:08:11 01:10:05:21
לפני שקיעת החמה,
אל מקורות המים,

01:10:11:17 01:10:08:12

אז בעלי החיים באים
לרות את צימאונם.

01:10:13:19 01:10:11:23
הם באים אל מקורות המים
בבקרים או בערבים.

01:10:16:07 01:10:14:05
הבנתי, בשעה שבאים לשתות מים.

01:10:17:06 01:10:16:13
כן.

01:10:22:04 01:10:18:22
נתקלת בבעלי חיים מסוכנים?

01:10:30:12 01:10:23:16
לא ממש. יש אריות באזור,
אך כשהם שומעים קולות ירי,

01:10:36:05 01:10:30:13
הם נסוגים לשטח אחר, לא מתקרבים.
- נתקלת פעם באריה, ראית כזה?

01:10:41:06 01:10:37:04
לא ראיתי, אבל את קולו
שמעתי במרחבים הגדולים.

01:10:44:08 01:10:41:06
בסביבה שהיינו, יש חבל ארץ שנקרא

01:10:55:16 01:10:44:16
"שמלה ברהה", אזור של יער קנה גדול,
ומתוכו היה בוקע קולו של האריה.

01:11:03:19 01:10:57:13
היו כאלה שצדו את האריות.
ומי שהרג אריה, נחשב גיבור.

01:11:12:16 01:11:04:19
נחשב גיבור, לציד של האיילה
וכן, היה לך רובה משלך?

01:11:14:08 01:11:13:03
כן, היה לי רובה.

01:11:21:06 01:11:14:15
באילו דרכים צדתם אותם?
איפה צדתם אותם?

01:11:26:18 01:11:21:12
לרוב, כשבאו לשתות מים,
או כשהם רעו בשדות.

01:11:30:22 01:11:27:09
מבחינים בהם ממרחקים,
מסתתרים ואורבים להם.

01:11:34:09 01:11:30:22
יש להם חושים מחודדים,
ואם מריחים משהו זר,

01:11:37:04 01:11:34:20
הם בורחים על נפשם.

01:11:40:24 01:11:37:15
כלומר נדרשת לשכב במארב
זמן רב, במקום אחד?

01:11:44:11 01:11:41:08
נכון, הרבה זמן ללא תנועה.

01:11:53:14 01:11:47:23
פגשת עוד בעלי חיים מסוכנים,
למשל נחשים, נמרים וכו'?

01:12:04:10 01:11:53:19
נחשים היו. פעם אחת בצהרי היום
נפרדתי מחברי כדי לחפש דבש.

01:12:16:05 01:12:04:16
כשגזמתי ענף שיח כדי להגיע לדבש,
צץ נחש משורש השיח ונמתח כלפי מעלה.

01:12:18:04 01:12:16:11
הוא היה בתוך השיח?

01:12:23:14 01:12:18:08
יצא מלמטה. כשהבחין בי,
ירד למטה והחל לזחול לכיווני.

01:12:26:08 01:12:23:15
אני התחלתי לרוץ,
כשלא הצליח לעקוב אחריי,

01:12:29:24 01:12:26:09
הוא טיפס על עץ,
ואח"כ ירד ורדף אחריי,

01:12:41:01 01:12:30:13

שוב טיפס על עץ וירד,
וכשהגעתי לקרחת היער,

01:12:46:14 01:12:41:01
הוא כבר היה קרוב אליי,
הרמתי את הגרזן

01:12:50:01 01:12:46:20
וכיוונתי אליו, הוא ברח
אל תוך בור בתוך האדמה.

01:12:52:07 01:12:50:14
נכנס אל תוך הבור.

01:12:55:02 01:12:52:13
כן. מאותו יום, מרוב חשש
נמנעתי ללכת לבד בשעה זו.

01:12:58:13 01:12:55:08
מה הכוונה בשעה זו?
באיזו שעה זה היה?

01:13:04:16 01:12:58:19
בצהרי היום,
בערך בשעה אחת בצהריים.

01:13:07:22 01:13:04:20
בשעה חמה.

01:13:11:03 01:13:08:08
כן, בצהריים, בשעה חמה.

01:13:13:22 01:13:11:06
בשעות הערב והבוקר
לא פוגשים אותם?

01:13:19:20 01:13:14:06
פוגשים אותם,
אבל בצהריים יותר מסוכן.

01:13:25:11 01:13:19:22
הוא בא להכיש אותי,
כמעט זינק לעברי.

01:13:27:24 01:13:25:12
הדהים אותי שטיפס על העץ!

01:13:32:03 01:13:28:06
הוא ממש התעופף באוויר,
טיפס על העץ וחיפש אותי.

01:13:41:16 01:13:32:08
עמדתי בקרחת היער עם הגרזן ביד
וחיכיתי לו, ובו רגע ברח לחור.

01:13:45:07 01:13:42:07
הוא היה גדול?

01:13:52:14 01:13:45:21
איך אני אתאר לך...
הוא היה ארוך ושמן.

01:14:03:22 01:13:52:16
כמו שרואים בערוץ נשיונל ג'אוגרפיק,
בדיוק כך. מאותו יום נכנס בי פחד.

01:14:11:18 01:14:05:06
ובפעם אחרת,
ליד נהר גדול ששמו אנגרב,

01:14:17:02 01:14:11:20
הסתובבתי על גדותיו
וחיפשתי קן של דבורים

01:14:26:00 01:14:17:02
במערות, ראיתי נחש אורב לעכברים.

01:14:28:00 01:14:26:01
אמרתי, מה הוא,
הוא מפריע לי לחפש קן

01:14:31:18 01:14:28:02
דבורים וזרקתי עליו
אבן ופספסתי אותו.

01:14:35:12 01:14:31:19
הוא היה בדרכך?

01:14:39:24 01:14:35:12
זה היה ליד המים.
אני צועד על הגדה,

01:14:49:14 01:14:40:00
מצדי האחד המים
ומצדי השני מצוק הגדה.

01:14:59:08 01:14:49:17
אני מרים את הראש,
רואה את הנחש מביט אלי...

01:15:04:02 01:15:01:07
מה היה המרחק שלך ממנו?

01:15:14:05 01:15:04:08
אני על המדרון, והוא על העץ מעליי,
אולי מרחק של עשרה מטרים.

01:15:18:05 01:15:14:12
צעדתי לאט ועקפתי אותו,
וכשהייתי מעליו,

01:15:25:07 01:15:18:05
שוב הרמתי אבן וזרקתי עליו.
הוא נפל על הארץ,

01:15:28:20 01:15:25:07
שוב טיפס על העץ,
ואז הנחתי לו והלכתי.

01:15:35:18 01:15:30:15
לאחר שנה חזרתי לאותו
המקום ומצאתי אותו שם.

01:15:38:21 01:15:36:08
כנראה שזה ביתו.

01:15:43:10 01:15:39:02
כן. ומאז פחדתי יותר, כי כחלק
מההגנה שלו התכוון לתקוף אותי.

01:15:50:21 01:15:44:04
זו חוויתי במפגש שלי
עם חיות בר, בעיקר עם הנחש.

01:15:58:20 01:15:54:12
חוץ מאלה, היו לך מפגשים
עם בעלי חיים נוספים?

01:16:05:05 01:15:59:01
כפי שציינתי, את החיות הכשרות
הייתי צד בדרכים שונות.

01:16:12:04 01:16:08:17
עד כמה אהבת את הצייד?

01:16:15:20 01:16:12:19
בהחלט. אהבתי מאוד.

01:16:23:17 01:16:16:10
מה היה מיוחד?

זו הייתה חוויה עם חבריך?

01:16:31:05 01:16:24:07
היו ימים שיצאתי לציד לבדי. למשל
את הפיקו, שזה בעל חיים הדומה לעז,

01:16:34:13 01:16:31:17
הייתי לוכד אותו לבד, מעמיס
על כתפי וחוזר הביתה.

01:16:38:06 01:16:35:05
המקום היה קרוב?

01:16:41:19 01:16:38:13
המרחק,
הליכה רגלית של שעתיים.

01:16:44:22 01:16:42:00
הליכה רגלית של שעתיים.

01:16:52:09 01:16:45:11
כן. לפעמים גם במרחק קצר
מוצאים את מה שמחפשים.

01:16:59:18 01:16:53:05
אבל על מנת לצוד אותם,
צריך לארוב, לזחול ובסבלנות.

01:17:04:03 01:16:59:22
מי לימד אותך
את כל האומנות הזו?

01:17:12:11 01:17:04:08
אנשי המקום. כל אזור ארמצי'הו,
זהו אורח חייהם עוד משחר ילדותם,

01:17:20:05 01:17:12:24
הם ציידים.
- כמה זמן אמרת שחיית שם?

01:17:25:23 01:17:21:19
משישים ושמונה... ארבע שנים.

01:17:27:16 01:17:26:04
ארבע שנים?

01:17:28:21 01:17:27:19
אכן.

01:17:34:13 01:17:28:23

מה המצב, מה היה בארבע השנים?

01:17:41:15 01:17:34:19
לא יכולתי לחזור למקום שממנו באתי
כי היו עימותים בין קבוצות לוחמים,

01:17:45:11 01:17:41:20
הדרג והאיהפה... כל הדרכים
היו חסומות ולא היה מעבר.

01:17:50:04 01:17:45:23
המרחבים והשטחים היו בשליטתם
של פורעי חוק ושודדים.

01:17:52:17 01:17:50:04
בעיירה היה רגוע.
הדרג שלט על רוב האזורים.

01:18:01:05 01:17:52:17
לכל מקום שהלכת, תוחקרת.
כשנכנסים חקירה, כשיוצאים חקירה.

01:18:10:02 01:18:01:11
העברנו את התקופה עם הציד והדבש.

01:18:28:08 01:18:10:12
בהמשך, הדרג הקים וועדים של פועלים,
וועדי שכונות, וועדי איכרים וכו'.

01:18:30:02 01:18:28:12
הכול קורה שם?

01:18:35:16 01:18:30:09
כן. כשהוקם וועד האיכרים,
בחרו בי להיות ראש הוועד.

01:18:45:07 01:18:37:02
הוועד של השכונות היה מתכנס
בימי ראשון ובחר את נציגיו.

01:18:49:19 01:18:45:11
הייתי מסתתר כדי שלא אבחר, כי היו
בוחרים לתפקיד בכוונה את העניים.

01:18:52:20 01:18:50:01
היו טוענים שהעני
הוא אמיתי ויכול להנהיג.

01:18:54:07 01:18:53:01
שוב פעם, מה הכוונה?

01:19:00:22 01:18:54:10
בטענה שהעני יודע להנהיג,
מטילים עליו את כל האחריות.

01:19:07:06 01:19:01:05
נותנים לך נשק ואומרים שכעת
אחריותך לשמור ולהילחם למען כולם.

01:19:21:15 01:19:07:10
למזלי, נבחרתי לוועד האיכרים, נתנו
לנו שטחי חקלאות, שני טרקטורים,

01:19:27:22 01:19:21:20
העצים נעקרו, והאדמה הוכנה. באמצע
תהליך זה בא נציג משרד החקלאות,

01:19:33:12 01:19:28:03
האחראי על שתילה וייעור, יודעת
מה זה "דן למאט"? כמו קרן קיימת.

01:19:40:13 01:19:33:16
הוא אמר שצריכים להקים וועד בנושא
הייעור, לכן הוא צריך אדם אחד.

01:19:52:24 01:19:40:24
יחד איתי היה מבוגר שהייתי עוזר לו
והיינו ידידים טובים. ביקשו...

01:19:58:14 01:19:53:00
כשביקשו להצביע על אדם
עם כישורים, הוא הצביע עליי,

01:20:02:19 01:19:58:14
והסביר שאני בעל יכולת לקדם
את נושא שתילת יערות,

01:20:07:14 01:20:02:24
ויחד איתי נבחר בחור נוסף.

01:20:17:21 01:20:08:08
מתוך שמונה מאות חברי הוועד בעלי
זכות בחירה, שש מאות הצביעו עבורי.

01:20:24:05 01:20:19:16
אמר לי לעזוב הכול
ולנסוע לגונדר להשתלם בקורס.

01:20:25:19 01:20:24:19
לגונדר?

01:20:28:17 01:20:25:24
כן. באותם ימים זה שלטון של דרג.

01:20:32:07 01:20:28:20
כמה זמן עבר מאז החל שלטון הדרג?

01:20:42:16 01:20:32:14
מתחילת הדרג... זה היה...
בשנת שבעים...

01:20:45:11 01:20:43:08
כמה זמן זה?

01:20:47:22 01:20:45:15
שנתיים-שלוש שנים לשלטונם.

01:20:50:18 01:20:48:05
לפני שהדרג עלו...

01:20:56:03 01:20:50:22
דיברנו על ימי שלטונו של הדרג,
כל הסיפור על הדבש וכו', זה...

01:20:58:24 01:20:56:12
זה היה בימי היילה סלאסי...

01:21:05:03 01:20:59:06
כן, כשהדרג הגיע, הלאים את כל
החווה, כולם התפזרו ונותרתי לבדי.

01:21:13:04 01:21:05:09
לפני ההפיכה, אלה שומרי שלטון
של היילה סלאסי...

01:21:20:24 01:21:13:09
תנועת מורדים המכונה אי.די.יו.
נאבקה על השלטון,

01:21:26:17 01:21:21:00
ובסוף גם השתלטו על הנכסים שלנו.
- תנועת אי.די.יו...?

01:21:33:24 01:21:26:22
כן. הם שדדו הכול,
ולנו לא היה לאן ללכת.

01:21:43:08 01:21:34:10
את כל האדמות שעובדנו, הלאימו,
והחלו בהקמת ועדי עובדים.

01:21:53:18 01:21:44:08
במהלך הזה גם אני נקראתי לדגל
ונבחרתי לשמש יו"ר ועד האיכרים.

01:21:59:17 01:21:55:01
עודני משמש ראש הוועד, הציעו להצטרף
ל"דן למאט" ולהוביל שם פרויקט.

01:22:12:04 01:22:00:03
הסגן שלי מונה ליו"ר הוועד
ואני נשלחתי לקורס בגונדר.

01:22:17:13 01:22:14:08
יו"ר הוועד, הכוונה לוועד האיכרים?

01:22:19:24 01:22:17:20
כן, לחקלאות, לאיכרים.

01:22:29:07 01:22:20:20
מה שתיארת לפני,
ה-אי.די.יו. התנגד לכם?

01:22:34:04 01:22:29:14
כן. זו תנועת התנגדות לדרג,
קראה להשבתו של היילה סלאסי.

01:22:43:01 01:22:34:21
כפי שאמרתי, הייתה מלחמה,
הנכסים נשדדו, כולם התפזרו,

01:22:46:04 01:22:43:03
ואני נשארתי לבד.
זה מה שסיפרתי לך.

01:22:56:20 01:22:46:08
הוועד התארגן ופעל מעצמו
או שהיו מי שארגנו אותו?

01:23:05:21 01:22:56:20
היו כשמונים עובדים,
אבל כולם התפזרו,

01:23:10:04 01:23:05:24
חלקם ברחו לכיוון מטמה,
סודן, והיו כאלה גם

01:23:19:08 01:23:10:08
שמתו במנוסתם או שגויסו בכפייה
לשורות הדרג ומתו בלחימה,

01:23:28:15 01:23:19:08
אבל אני שרדתי, ועליתי ארצה.
- תנועת אי.די.יו השתלטה ולא סייעה?

01:23:34:01 01:23:28:23
בסופו של דבר, בעימות בין
האי.די.יו. לדרג, הדרג ניצח.

01:23:36:21 01:23:34:05
התנועה נאבקה בדרג, ואתם באמצע?

01:23:42:03 01:23:37:01
כן, אנחנו תחת שליטה של הדרג,
פועלים וחיילים של הדרג.

01:23:52:20 01:23:42:13
הדרג צייד אותנו בנשק ובתחמושת
והיה עלינו ללחום לצידם.

01:23:57:12 01:23:52:20
הקרבות האחרונים היו קשים,

01:24:10:17 01:23:57:18
הרבה אנשים מתו מרעב ומצמא. רק מי
שהכיר את דרכי המדבר והשטחים שרד.

01:24:23:24 01:24:11:02
אחרי שהרוחות נרגעו, הדרג הקים את
הוועדים וההתארגנויות בקרב הפועלים,

01:24:29:05 01:24:24:09
התושבים וכל הקבוצות, באמצעות אספות
ובחירות. כל מי שידע קרוא וכתוב,

01:24:31:07 01:24:29:14
נבחר מיד הנהגת הקבוצות.

01:24:33:03 01:24:31:21
זה היה תנאי סף לקבלה.

01:24:40:23 01:24:33:12
כן. נבחרתי לשני תפקידים, ואמרתי,
איך אוכל למלא את שני התפקידים,

01:24:48:10 01:24:41:03
הם אמרו שהמזכיר יחליף אותי
ואני אסע לקורס בגונדר.

01:24:55:06 01:24:48:22

בחורף הגעתי לטדה, שם
למדתי שישה חודשים.

01:24:57:21 01:24:56:19
מה למדת שם?

01:25:10:00 01:24:58:05
על צמחים, שתילים וייעור, למדתי איך
שותלים ומטפחים ובסוף קיבלתי תעודה.

01:25:18:18 01:25:11:00
נאמר לי, עם תעודה ביד,
תקבל ג'יפ לנדרובר,

01:25:23:05 01:25:18:20
יחד עם 25 כלי נשק,
על מנת להשגיח

01:25:32:06 01:25:23:18
ולשמור על היערות, בעלי החיים
ועל כל עושר הטבע הלאומי.

01:25:43:00 01:25:33:07
קיבלתי את התפקיד, יצאתי למשימה
עם שכר של מאה עשרים ביר,

01:25:50:24 01:25:43:02
בתוספת יומית של תשר.

01:25:56:22 01:25:51:01
כל זה היה יכול לגרום למוות
באזור הפרוע בחבל ארץ ארמצ'יהו.

01:26:04:16 01:25:57:20
כשהתחלתי בעבודה החדשה הזו,
הדרך לארץ ישראל נפתחה.

01:26:10:21 01:26:06:03
חבריי שהיו בסודן
ועקבו אחר המהלכים,

01:26:16:06 01:26:10:21
כתבו לי מכתב ובו הפצירו
שאצא בהקדם למסע.

01:26:25:24 01:26:19:03
באותם ימים הייתה לי
אישה ושני ילדים,

01:26:33:15 01:26:25:24

אך לא הסתדרנו, היא לקחה
את הבת שלנו והלכה.

01:26:44:01 01:26:34:09
הבן נותר איתי, מסיבה זו משימת
היציאה למסע הפכה מורכבת מאוד,

01:26:51:01 01:26:44:02
לקחתי אותו לגונדר, לאימא שלי, לא
הייתה אפשרות כי זה לא היה נגיש.

01:27:00:15 01:26:51:08
למזלי, היה לי חבר שוטר,
ביקשתי להתייעץ איתו,

01:27:06:07 01:27:00:16
אמרתי לו שאימא
של בני חיה בסודן,

01:27:09:22 01:27:06:09
ואני חייב להעביר את
הילד אליה, מה עלי לעשות?

01:27:11:19 01:27:10:00
הוא אמר לי: תכתוב מכתב.

01:27:17:12 01:27:12:04
הכנתי מכתב ומסרתי
לממונים על הנושא,

01:27:23:17 01:27:17:12
והם אמרו לי שנשים וילדים
לא יכולים לעבור

01:27:27:06 01:27:24:00
את הגבול לסודן.

01:27:40:05 01:27:35:14
הכנתי מכתב ומסרתי
לממונים על הנושא,

01:27:45:15 01:27:40:05
והם אמרו לי שנשים וילדים
לא יכולים לעבור

01:27:47:04 01:27:45:16
את הגבול לסודן.

01:27:48:18 01:27:47:05
מה ביקשת במכתב?

01:27:53:21 01:27:48:19
במכתב פירטתי שאשתי ואני
לא הסתדרנו אידיאולוגית,

01:27:56:21 01:27:53:22
כיוון שאני בצד של הדרג
והיא בצד של העממי,

01:28:02:21 01:27:56:21
היא לקחה ילדה אחת ואני ילד אחד.
הילד ללא אימא, קשה לו והוא מתגעגע,

01:28:09:14 01:28:02:23
לכן אני מבקש להעבירו לאימו.
אחרי שעיין במכתב אמר לי, זה אסור.

01:28:11:05 01:28:09:14
השוטר שהיה לידי

01:28:14:12 01:28:11:13
יצא להגנתי ואמר, אדוני,
האיש הזה הוא נאמן לשלטון,

01:28:18:09 01:28:14:13
והוא מדבר על בנו,
יש להתחשב בו.

01:28:30:15 01:28:18:10
אחרי דברי השוטר קיבלתי אישור כתוב.
ועם האישור הזה התכוננתי לצאת למסע,

01:28:32:15 01:28:31:13
אל אימא שלו לכאורה...

01:28:33:21 01:28:32:20
כן, לאימא שלו.

01:28:35:05 01:28:33:21
איפה אימא שלו הייתה?

01:28:40:18 01:28:35:13
בסודן. באותם ימים הדרך
לישראל הייתה פתוחה.

01:28:46:11 01:28:42:21
זה הפרק האחרון
ליציאה שלי משם.

01:28:53:08 01:28:46:11

יצאתי למסע עם הילד,
בדרך עצרו אותי חיילים,

01:28:59:01 01:28:53:09
הראיתי להם שאני עם אישור,
שאלו, למה יש לי אישור מיוחד?

01:29:01:24 01:28:59:03
אמרתי להם שזה האישור
ושאני צריך להמשיך.

01:29:10:11 01:29:02:00
משם עד סודן, זה שש שעות בהליכה,
אמרתי לעצמי שאני חייב לצאת מכאן,

01:29:19:03 01:29:10:14
לקחת את הילד ברגל
ייקח לי לפחות שש שעות ברגל,

01:29:31:14 01:29:19:05
לכן ניגשתי לנהג וביקשתי ממנו
שיעביר אותי את הגבול לסודן,

01:29:37:11 01:29:31:15
תמורת חמישים ביר. הבטיח להביא
אותי לסוף-וואה, סיכמנו ועלינו

01:29:41:10 01:29:37:13
למשאית. כשהתקרבונו לנהר בגבול סודן,
עצר את המשאית ואמר לנו לרדת, כיוון

01:29:47:03 01:29:41:22
שהשוטרים בגבול לא מרשים
להעמיס מעל המותר.

01:29:50:13 01:29:47:05
אמרתי לו שאני לא יורד כאן,
מבחינתי שתקבל כל קנס,

01:29:55:20 01:29:51:00
אני חייב להגיע ליעד. הוא התרגז,
מלמל לעצמו דברים, ונסע עד לגדריף,

01:29:59:06 01:29:56:09
היכן שהשתכנו רבים מהאנשים
שלנו, שילמתי לו וירדנו.

01:30:00:14 01:29:59:15
הביא אותך ליעד?

01:30:05:13 01:30:00:20
הביא אותי ליעד,
שילמתי וירדתי אל בני משפחתי.

01:30:08:06 01:30:05:20
כמה זמן לקחה לכם הנסיעה?

01:30:16:15 01:30:08:11
משהו כמו חמש שעות...
קרוב לגבול.

01:30:19:14 01:30:16:20
איך התכוונת למצוא
את אימא של הילד?

01:30:22:22 01:30:19:23
אימא שלו לא הייתה הסיבה האמתית
לעניין, זה היה כדי לצאת משם.

01:30:25:00 01:30:23:07
היא הייתה בסודן באותו הזמן?

01:30:29:12 01:30:25:04
כן, היא הייתה שם. נפגשנו,
היא פגשה את בנה.

01:30:38:09 01:30:30:11
ואז פגשתי את בני משפחתי
שהגיעו לשם, את אחי, אחותי...

01:30:40:21 01:30:39:04
הם התכוונו לעלייה...

01:30:56:19 01:30:41:04
כן, הם היו מוכנים, אבל כבר המתינו
שם שנה-שנתיים. כך היה המסע.

01:31:03:01 01:30:57:07
קצת על אשתך, מתי נישאת?
היכן גרת אז?

01:31:11:20 01:31:03:09
זו אשתי הראשונה, זה היה באבדרפי,
במדריד, נולדו שני ילדים והתגרשנו.

01:31:15:08 01:31:12:19
מה הייתה הסיבה שהתגרשתם?

01:31:24:21 01:31:15:20
על רקע המצב הפוליטי, היו מחלוקות

בין אנשים מי שייך לאיזה מחנה,

01:31:27:13 01:31:25:04

לדרג או לתנועה העממית.

אני תמכתי בדרג,

01:31:29:18 01:31:27:13

והיא שמוצאה הוא מתגראי,

תמכה בתנועה

01:31:37:20 01:31:30:06

העממית שראשיה מתגראי, שעד היום

הם בשלטון שם, על רקע זה נפרדנו.

01:31:40:07 01:31:38:14

אז נפרדתם על רקע פוליטי ממש.

01:31:41:18 01:31:40:12

ק.

01:31:43:20 01:31:41:24

נישאת בשנית?

01:31:53:12 01:31:44:05

לשנייה נישאתי בסודן, לא נולדו

לנו ילדים, מאז אנחנו חיים יחד.

01:31:56:00 01:31:53:24

אתם חיים יחד.

01:31:57:05 01:31:56:07

ק.

01:31:59:20 01:31:57:12

כמה ילדים יש לך כיום?

01:32:01:11 01:32:00:03

שניים בלבד.

01:32:03:08 01:32:01:21

השניים שנולדו שם.

01:32:05:05 01:32:03:18

ק.

01:32:11:12 01:32:05:09

מי משתי הנשים

היא לא מביתא ישראל?

01:32:13:22 01:32:11:18

זו שילדה את ילדיי.

01:32:16:04 01:32:14:05
נפרדתם על רקע דת? או פוליטיקה?

01:32:18:03 01:32:16:13
על רקע פוליטי.

01:32:22:12 01:32:18:10
איך קיבלה את היותך יהודי?
ידעה על כך?

01:32:28:00 01:32:23:01
היא ידעה, אבל אחרים
לא ידעו על יהדותי.

01:32:30:22 01:32:28:05
והמשפחה שלך?

01:32:40:20 01:32:31:05
אני חייתי שם לבדי,
בני משפחתי לא היו בקרבותי,

01:32:48:05 01:32:40:20
הם היו רחוקים ממני 800 ק"מ.

01:33:06:18 01:32:48:24
הוריך ידעו מה עברת, בלימודים,
בעבודה, ביקרתם זה את זה?

01:33:21:11 01:33:07:12
החיים באתיופיה היו אחרים. ברגע
שאדם עצמאי, מניחים לו שיסתדר לבד.

01:33:32:01 01:33:27:17
וכולם נהגו כך. כל אחד ידע
מה תחום עיסוקו ומה אתגריו.

01:33:40:22 01:33:34:08
אני עשיתי דברים רבים
בחיים העצמאיים שלי.

01:33:47:18 01:33:40:22
התאמצתי רבות להגן
על נכסים ותוצרת החקלאית.

01:33:52:09 01:33:48:01
שודדים היו שולחים מכתבים
שיבואו לקחת את הנכסים,

01:33:55:18 01:33:52:09
ושאני אכין להם
לפי רשימת דרישות וכולי,

01:34:01:13 01:33:57:06
אני הייתי משיב להם,
שתפקידי הוא רק השגחה,

01:34:05:14 01:34:01:13
בעל הנכסים חי באדיס אבבה,
אם תבואו לקחת

01:34:11:13 01:34:06:02
משהו, או שאתם תמותו,
או שאני אמות. זו הייתה תגובתי.

01:34:19:18 01:34:11:15
באופן כזה לא נפגעו הדברים.

01:34:22:22 01:34:20:03
היה פעם מישהו שמונה על ידי
אבא יונה להיות אחראי על החווה,

01:34:26:05 01:34:22:24
הוא הסדיר דברים במשא ומתן ובתשלום.
- יש עוד דברים שתרצה לספר לנו?

01:34:48:22 01:34:41:04
כן, כשחייתי במדבריות, ואנשינו
מביתא ישראל עשו את מסעם לסודן,

01:34:52:00 01:34:48:22
סייעתי להם רבות.

01:35:06:04 01:34:53:13
פעם אחת, כשיצאנו לציד,
ראינו יהודים מטלמת ומוולקייט,

01:35:10:05 01:35:06:05
ששומרי דרך הותיר אותם
ליד העיירה ונטשו אותם.

01:35:21:15 01:35:10:07
שניים מתוך הקבוצה ניגשו אלינו
וביקשו שנסייע להם להגיע לסודן.

01:35:25:21 01:35:21:18
הם טענו שבגלל הקרבות
בין הדרג לתנועה העממית,

01:35:33:10 01:35:25:22
בתייהם נשרפו, החיים הפכו לקשים,
לכן רצו להגיע לסודן לצורך עבודה.

01:35:38:06 01:35:33:13
"מורי הדרך שלנו הביאו אותנו עד
לכאן וברחו עם כספנו" הם הסבירו.

01:35:39:16 01:35:38:12
זה סיפור אמיתי?

01:35:43:24 01:35:39:22
כן, סיפור אמיתי,
והם התחננו בכובד ראש.

01:35:53:03 01:35:44:10
היינו שלושה חברים,
נוצרי, מוסלמי ואני.

01:36:00:23 01:35:54:03
החברים שלי מניחים בערך
שאני יהודי שחי בקרב נוצרים,

01:36:06:01 01:36:00:23
או נוצרי שחי בקרב יהודים...

01:36:11:24 01:36:06:04
הם אמרו לשני היהודים,
אנחנו שייכים לדרג,

01:36:17:10 01:36:12:01
ולפי ההנחיות החדשות
של הדרג, מי שעובר

01:36:23:23 01:36:17:21
מכאן ונתפס, יש לרשת את רכושו
והוא ייעצר. לא רוצים שתתפסו.

01:36:26:24 01:36:24:05
ברחו לפני שכוחות הדרג
יתפסו אתכם.

01:36:29:20 01:36:27:15
הם אמרו, לאן נברח?
אין לנו לאן ללכת.

01:36:32:20 01:36:30:02
כלומר, הם היו בדרכם לישראל?

01:36:42:11 01:36:32:24

כן, הם היו בדרכם לישראל.
חיפשתי איך לומר להם.

01:36:51:20 01:36:43:07
באותם ימים, החיילים היו מצוידים
באבקות דייסה שהיו מנות הקרב שלהם,

01:36:56:12 01:36:52:04
הם מכרו לנו בחמישים אגורות
שק מלא אבקת דייסה,

01:37:00:13 01:36:56:12
שהיינו מערבבים
עם מים ואוכלים.

01:37:11:11 01:37:00:18
הם סיפרו לנו שיש להם ילדים ונשים.
הצעתי שנלך לתת להם אבקת הדייסה.

01:37:16:24 01:37:11:12
כשהגענו אליהם,
היו שם הרבה גלוחי שיער,

01:37:22:10 01:37:17:00
חבר שלי אומר אלה
הם קיילה (יהודים בגנאי),

01:37:28:12 01:37:22:19
איך אתה יודע, אני שואל,
רק הקיילה מגלחים ראש.

01:37:36:08 01:37:28:12
אני אומר לו, אלה אבלים,
הנוצרים מגלחים ראשם באבל,

01:37:42:17 01:37:36:11
יש קרבות בין הדרג למתנגדים,
בטח נהרגו להם בני משפחה.

01:37:50:12 01:37:43:03
החברים שלי נהיו חמדנים
ורצו לדרוש מהם כספים.

01:37:54:23 01:37:50:24
ניסיתי להפציר בהם
שילכו מכאן מהר,

01:38:06:15 01:37:55:01
אבל הם אמרו, אין לנו לאן ללכת,
ולא יודעים באיזו דרך ללכת.

01:38:14:00 01:38:07:08
אחרי כמה דקות שאלתי, האם אתם
לבדכם? הם ענו שיש עוד אנשים.

01:38:19:17 01:38:14:01
"במעלה הנהר, יש כ-400 איש
שאיבדו תקווה,

01:38:22:23 01:38:19:18
רוחצים בנהר ומחכים
שהדרג יעצור אותם".

01:38:26:01 01:38:24:01
הם סיפרו לקבוצה השנייה
על השיחה שלנו,

01:38:29:05 01:38:26:01
באו כחמישה אנשים וביקשו שוב
שאנחנו נוביל אותם בדרך.

01:38:35:05 01:38:29:16
אמרנו שוב שאנחנו לא יכולים,
אם נתפס ע"י הדרג, יתלו אותנו,

01:38:39:09 01:38:35:06
יירו בנו. במקום זה,
כדאי לכם לעזוב את המקום.

01:38:44:14 01:38:39:16
"לאן נלך? אנחנו אפילו
לא יודעים מאיפה באנו".

01:38:49:15 01:38:44:14
שני חבריי מנהלים
ויכוח ללא הפסקה,

01:38:52:17 01:38:49:21
כדי לקחת מהם כסף,
ואלה השיבו שאין להם כסף.

01:38:59:06 01:38:52:22
חבריי הפנו אלי אצבע מאשימה. בגללו
לא מתקדמים. חבריי פנו אלי ואמרו,

01:39:04:06 01:38:59:12
אתה מכיר את הסביבה,
ייתנו לנו כסף ונוביל אותם.

01:39:08:08 01:39:04:23

אבל אני התעקשתי והתנגדתי.

01:39:09:17 01:39:08:12
חבריי אמרו זאת?

01:39:12:20 01:39:09:22
כן חברים שלי. הם ממשיכים,
מעלים ומורידים את הדרישות,

01:39:18:22 01:39:12:20
שמונת אלפים, עשרת אלפים,
ואלה משיבים שאין להם אגורה שחוקה.

01:39:23:20 01:39:18:23
הם פנו אלי ושאלו,
למה אתה לא מוכן לעזור לנו?

01:39:27:11 01:39:23:20
איך אעזור לכם?
אני מציע שתלכו,

01:39:30:12 01:39:27:18
לאורך הנהר בכיוון הזה,
ותעשו את זה מהר,

01:39:33:05 01:39:30:12
לפני שיחשיך,
מחר בבוקר חיילי הדרג יעצרו

01:39:43:11 01:39:33:13
את כולכם. ואז ביקשו שאגשר
במשא ומתן מול שני חבריי.

01:39:49:06 01:39:44:23
שאלתי, אתם מוכנים ומסכימים למה
שאני אציע? אמרו שהם מוכנים.

01:39:53:20 01:39:49:17
שאלתי, כמה אתם בסך הכול?
אמרו, ארבע מאות וחמישים.

01:40:02:01 01:39:54:04
טוב, עזבו את החמישים, ארבע
מאות, תוציאו ביר אחד על כל ראש.

01:40:07:15 01:40:02:03
ולמובילים אמרתי, למה אתם
חומדים את כספי העניים האלה,

01:40:10:17 01:40:07:16

שנית, אתם לא ממש מכירים
את הדרך, אלא אני מכיר,

01:40:19:12 01:40:11:21
הם קיבלו את הצעתי ואמרו
"כן, נוציא" וכולם הסכימו.

01:40:24:13 01:40:20:21
הלכנו למקום ההתכנסות
של הקבוצה הגדולה.

01:40:27:19 01:40:24:13
היו שם אנשים מבוגרים,
כמו מולה גטהון,

01:40:39:23 01:40:27:24
אבא סבהט מאזור טלמת, איילה רדה,
ורבים אחרים יושבים יחד ושותים קפה.

01:40:44:08 01:40:40:09
אחד מהם אומר לנוכחים, מצאנו
מי שיוביל אותנו לדרך.

01:40:49:20 01:40:44:17
המבוגר שבחבורה אמר, "אוי, אלוהי
ישראל", אחרים מסמנים לו ביד לשתוק.

01:40:53:14 01:40:50:15
אני כבר זיהיתי אותם.

01:40:59:22 01:40:54:10
הערב ירד, אמרנו להם שיתארגנו
ויעמיסו את מיטלטליהם,

01:41:03:02 01:40:59:22
כשסיימו להתארגן, התחלנו לנוע,

01:41:06:21 01:41:03:09
כל האנשים שצעדו
ללא נעליים, סבלו מפציעות,

01:41:12:01 01:41:06:22
והמנוחה רק החמירה
את המצב, התחילו להתלונן.

01:41:18:09 01:41:13:03
עצרתי את הצעידה, המובילים
באו ושאלו לפשר העצירה.

01:41:22:04 01:41:18:09

אמרתי להם שיש אנשים
שסובלים מכאבים,

01:41:28:18 01:41:22:12
לכן עצרנו. הם אמרו, מי שיכול שיצעד
וימשיך. שאלתי, כלומר מי שיכול?

01:41:33:15 01:41:29:04
אם כן, אף אחד לא זז.
מי שיש לו יכולת יצעד על רגליו,

01:41:36:03 01:41:33:15
וחלשים יעלו על סוסים וחמורים.

01:41:40:21 01:41:36:08
אם לא, מחר בבוקר יבוא
הדרג ויאסור את כולם.

01:41:46:08 01:41:40:21
ופתאום כולם סייעו לכולם,
החלשים על הסוסים,

01:41:55:12 01:41:46:10
וחזקים ברגל, המשכנו כל הלילה,
ולפנות בוקר הגענו לגבול סודן.

01:42:04:18 01:41:57:03
אמרנו להם, מכאן הסודנים יובילו
אתכם פנימה למחנות השונים.

01:42:07:14 01:42:04:18
אמרתי להם, מכאן תמשיכו.

01:42:12:19 01:42:07:16
אל תחששו. ליוויתי אותם
ונפרדתי מהם.

01:42:19:10 01:42:13:05
אח"כ הסודנים לקחו כל שארית של כסף
ותכשיטים והעבירו אותם לסוף אוהה.

01:42:22:11 01:42:21:01
בתוך סודן?

01:42:24:18 01:42:22:17
כן, בסודן.

01:42:39:24 01:42:25:05
למחרת, העקבות של האנשים והחיות
שצעדו בלילה, נראו בבירור בקרקע.

01:42:50:04 01:42:40:08
הרשויות התחילו בחקירות לגלות מי
מאנשי העיירה סייע להעביר אנשים.

01:42:52:21 01:42:50:08
חקרו קרוב לשנה.
יום אחד ניגש אלי ידיד ושאל,

01:42:56:22 01:42:52:23
אברהם, כיוון שאתה מביתא ישראל,

01:43:02:08 01:42:57:08
בטח ידוע לך אם עברו כאן יהודים.
שלא יסגירו אותך מסיבה זו.

01:43:16:10 01:43:03:05
זה יגרום לי צרות, חשבתי.
אני קצת מקדים את המאורח,

01:43:21:17 01:43:16:13
אבל זו גם הייתה אחת הסיבות
שסיפרתי שאמו של בני נמצאת שם,

01:43:24:01 01:43:21:21
וכתבתי מכתב לקבל אישור יציאה.

01:43:30:09 01:43:24:02
מאמין שאלוקים סייע בידי כי עזרתי
לאנשים האלה בדרכם וזכיתי לברכתם.

01:43:34:02 01:43:30:13
אימו של הילד הסתכסה
איתך והותירה אותו אצלך...

01:43:39:21 01:43:34:10
את הילד הפקדתי אצל אנשים אחרים,
ובגלל זה לא יכולתי לצאת.

01:43:43:04 01:43:40:05
לא יכולתי לשלוח אותו
לאימו לגונדר,

01:43:47:19 01:43:43:04
הדרך הייתה מסוכנת.
כשהייתי שקוע במחשבות,

01:43:55:19 01:43:47:23
הרעיון לצאת לסודן הסתדר לי, וללא
בעיות הצלחתי להגיע עם הילד לגדריף.

01:44:01:01 01:43:56:13
ביום השלישי, כשהסתובבתי,
פגשתי את האישי המבוגר,

01:44:06:00 01:44:01:01
ניגשתי אליו ושאלתי לשמו,

01:44:09:12 01:44:06:02
ואמרתי לו שנראה שאנחנו
מכירים, מאיפה? הוא שאל.

01:44:15:01 01:44:09:16
פגשתי אתכם במקום ההוא
ועזרתי לכם לצאת משם.

01:44:23:03 01:44:15:09
"אלוהי ישראל", בהחלט נכון, זה אתה.
האחרים התעללו בנו ושדדו את כספנו,

01:44:32:15 01:44:23:04
הוא בירך אותי רבות. אחרי שהגיע
לארץ, הוא סיפר לכולם את הסיפור,

01:44:36:24 01:44:32:17
ילדיו התקשרו ושאלו למה אני
לא מגיש תביעה כאסיר ציון,

01:44:41:23 01:44:37:01
שהם מוכנים להעיד.
אבל אסיר ציון זה מורכב,

01:44:47:03 01:44:43:10
התנאי הבסיסי הוא שנאסרת
לפחות שישה חודשים וכולי.

01:44:53:22 01:44:47:04
אני רק עזרתי לעמי
ודי לי בברכתם.

01:45:03:02 01:44:54:15
זה בהחלט מעשה גדול.
אז עם בנך פגשת שם את אשתך?

01:45:11:09 01:45:03:10
כן, פגשתי אותה שם, אמרתי שאני
רוצה לקחת את ביתי הצעירה אליי,

01:45:20:16 01:45:11:11
נתנה לי אותה ללא התנגדות, ותוך זמן

קצר, ללא ידיעתה, עלינו לארץ ישראל.

01:45:23:15 01:45:20:18
את אשתך השנייה פגשת שם.

01:45:26:02 01:45:23:22
נכון, שם נישאנו.

01:45:37:07 01:45:28:03
שאלה אחרונה: לאיזה דבר בחיים
באתיופיה אתה הכי אתה מתגעגע?

01:45:43:15 01:45:37:22
יש לי געגועים קודם כול
לכבוד בין האנשים,

01:45:51:04 01:45:43:15
שנית, למקום שנולדת בו
וגדלת עם כל הזיכרונות.

01:46:02:07 01:45:51:24
אפילו למדבר שהייתי בו יש בי געגוע.
אבל הדבר החשוב הוא כבוד האדם.